

ትሕዝቶ

[መእተዊ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ምስናድ](#)

[ካብ መስመር ወጻኢ ንዝግበር ሰነድ ዝኸውን ስልኪ ምድላው](#)

[ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀሙሉ ኣለኒ ዶ?](#)

[ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ዝረጋገጽ መራኽቢ ብዙሃን ምሕላው](#)

[ብዘይ ኢንተርነት ወይ ኮምፒውተር ናይ ቴሌፎን ሚዲያ ምዕቃብ](#)

[ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ፋይል ምክፋልን ርክብን](#)

መእተዊ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ምስናድ

ኣብ ሰነ 2019 ኣብ ሚያንማር ምግሃስ ሰብኣዊ መሰላትን ሰብኣዊ ቅልውላውን ይቐጽል ኣብ ዝነበረሉ እዋን ሚኒስትሪ መጓዳዝያን መራኽቢታትን እታ ሃገር ኩባንያታት ቴሌኮም ኣብ ገለ ክፋል ግዝኣት ራካይንን ጎረቤት ግዝኣት ቺንን ዝህብኦ [ኣገልግሎት ሞባይል ኢንተርነት](#) ክዳጽዎ መምርሒ ሂቡ። መንግስቲ ሚያንማር “ምብራኽ ሰላም”ን “ዘይሕጋዊ ንጥፈታትን” ብምጥቃስ ነቲ ምዕጻው [“ንረብሓ ህዝቢ”](#) ከም ዘውጽኦ ይገልጽ። ኣብ ክውንነት እቲ ምቁራጽ ጸልማት [ንልዕሊ ሓደ ሚልዮን ሰባት](#) ኣገደስቲ ሓበሬታን መራኽቢታትን ካብ ምርካብ ቆረጹ ንሰብኣዊ ጻዕርታት ድማ ኣዘናጊዑ። ከምቲ ማቲው ስሚዝ ካብ [ፎርቲፋይ ራይትስ ዝገለጸ](#) “እዚ ምዕጻው’ዚ ኣብ ልዕሊ ኖሂንጋ ዝካየድ ዘሎ ምጽናት ዓሌትን ኣብ ልዕሊ ራካይን ዝፍጸም ገበናት ኩናትን ኣብ ዝረኣዩሉ ዘሎ እዋን’ዩ ዝፍጸም ዘሎ ዋላውን ንዕጡቓት ዓላማ ንምግባር ዝዓለመ እንተኾነ ብዘስከሕክሕ መልክዑ ዘይተመጣጠነ”።

እቲ ምዕጻው ኣብ መስከረም 2019 [ኣብ ሓሙሽተ ካብተን ከተማታት ብኸፊል ተላዒሉ’ኳ እንተነበረ](#) ቀጻሊ’ዩ ዘሎ። ኣብ ተመሳሳሊ ወርሒ ኣብታ ብዙሓት ኖሂንጋውያን ዝሃደሙላ ጎረቤት ሃገር ባንግላድሽ ሰብመዚ ትካላት ሞባይል ቴሌፎን ኣብ መዓስከራት ስደተኛታት ኖሂንጋ ዝርከቡ [ኣገልግሎት 3Gን 4Gን](#) ክዳግቱን ንኖሂንጋውያን ሲም ካርድ ምሽጥ ደው ከብሉት ኣዚዞም። ኣብ 2020 ኣብ እንኣትወሉ ዘለና እዋን [ኣብ ራካይን ዝርከባ ኣርባዕተ ከተማታት](#) ካብ ዓለም ተቐሪጸን ኣለዋ ባንግላድሽ ድማ ኣብ መዓስከራት ስደተኛታት [ኣገልግሎት ምድራት ቀዲላ](#) ኣላ።

ምስናድ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት

ብደረጃ ዓለም ምዕጻው ኢንተርነት እናወሰኸ ይኸይድ ኣሎ። ብመሰረት ናይ AccessNow [#KeepItOn ወፍሪ](#) ኣብ መንጎ ጥሪ - ሓምለ 2019 128 ኮነ ኢልክ ምዕጻው ከምዝነበረን ኣብ ምሉእ 2018 196 ከምዝነበረን ኣብ 2017 ካብ ዝነበረ 106 ኣብ 2016 ድማ 75 ኣዝዩ ከምዝወሰኸን ተገሊጹ። ኣብ መላእ ዓለም መንግስታት ብምትሕብባር ኩባንያታት ቴሌኮም ማሕበረሰባት ንምዕፋን ምልዕዓል ንምክልኻልን ብዘዕበ ግህሰት ሰብኣዊ መሰላት ዝምልከት ሓበሬታ ከይስነድን ከይካፈልን ዝዓግት ስትራተጂ ምዃኑ ናብ ምዕጻው ኢንተርነት ዝያዳ ይጥምታ ኣለዋ።

"ምዕጻው ኢንተርነትን ምግሃስ ሰብኣዊ መሰላትን ኢድ ንኢድ ተተሓሒዞም እዮም ዝኸዱ"

ብርሃን ታዩ: AccessNow

ምዕጻው ዝተፈለለ ሞልክዕ ክህልዎ ይኸእል ንኣብነት [ንህቡባት መተግበሪታትን መርበባትን ዝዓለመ ንመድረሽ ዝምልከት ምዕጻው ፣ ምዕጻው ሞባይል ዳታ ፣ ምዕጻው ባንድዊድዝ](#) ወይ [ጠቕላላ ምቁራጽ ኢንተርኔት](#)። ኩሎም እዞም ዓይነታት ምዕጻው ሓበሬታ ናይ ምትሕልላፍን ጥሕሰታት ኣብ ሓቀኛ ግዜ ናይ ምቅላዕን ዓቕሚ ንምዝራግ ዝዓለሙ እዮም። መብዛሕትኡ ግዜ ኣብ እዋን ተቓውሞታት ምርጫታትን ፖለቲካዊ ዘይምርግጋእ ኣብ ዝረኣየሉ እዋንን ዘጋጥሙ ኮይኖም መብዛሕትኡ ግዜ ብዝለዓለ ዓፈና መንግስቲ ወተሃደራዊ መጥቃዕትን ዓመጽን ዝስነዩ እዮም። መንግስታት [ብስም “ድሕነት ህዝቢ” ወይ ካልእ ምክንያታት](#) ንዝግበር ምዕጻው ምክንያታዊ ክገብርዎ ክፍትኑ ይኸእሉ እዮም። ምዕጻው ግን ኣብቲ ዓፈንቲ ሃገራት ኣብ ልዕሊ ህዝቦን፣ ሓበሬታኡን ወይ ፖለቲካዊ ትረኻ ድኹም ቁጽጽር ከይስእና ኣብ ዝፈርሓሉ እዋናት ከም ዝፍጽም ብንጹር ይርኣ። ምዕጻው ሰብኣዊ መሰላት ዝግህስ [ህይወትን መነባብሮን](#) ሰባት ብኸቢድ ዝዘርግ ከምኡ’ውን ዓለም ለኻዊ [ቁጠባዊ ጽልዋ](#) ኣለዎ።

ምስናድ ምግሃስ ሰብኣዊ መሰላት ከም ቀደሙ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ኣገዳሲ እዩ። ዋላ’ውን ኣብዚ ህዋት ሓበሬታ ክካፈል እንተዘይክኢሉ ሰነዳት ሰበስልጣን ስቕ ክብሉ ዝፍትኑ ዘለዉ ድምጽታት ንምዕቃብ ከምኡ’ውን ድሒሩ ተሓታትነት ንምሕታት ክውዕል ዝኸእል መርትዖታት ግህሰት ንምርካብ ዝሕግዝ መንገዲ ክኸውን ይኸእል። ብርግጽ እቲ ዓፋኒ ዓውድን ናይ ኢንተርኔት ምዕጻው ቴክኖሎጂካዊ ዕንቅፋታትን ጥሕሰታትን ምስናድ ከምኡ’ውን ነቲ ሰነድ ብውሑስ መንገዲ ምሕላው ኣዘዩ በዳህን ሓደገኛን ይገብሮ። **ደለይቲ ፍትሒ ኣብ እዋን ምዕጻው ቪድዮታቶም ብኸመይ ክቐርጹን ክዕቅቡን ይኸእሉ ፣ ዋላ’ውን ካብ መስመር ወጻኢ ከካፍሉ ይኸእሉ ፣ ብውሑስ መንገዲ ድማ ክገብርዎ ይኸእሉ?**

እዚ ተኸታታሊ

ምስ ምዕጻው ኢንተርኔት ዘጋጠሞም ደለይቲ ፍትሒ ብዝገበርናዮ ስራሕ ኣብዚ ተኸታታሊ መደብ እነካፍሎም ዘለና ገለ ጠቐምቲ ምክርታትን ኣገባባትን **ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ቪድዮ ሰነዳት ንምቕራጽን ንምዕቃብን** ተማሂርና ኣለና። መሰርሒታት ኣንድርይድ ኣብ ግምት ብምእታው ኢና ጽሒፍናዮም እንተኾነ ግን እቶም ምክርታት ኣብ ኣይፎናት እውን ክትግበሩ ትኸእሉ ኢኹም። ገለ ካብ’ቶም ስትራቴጂታት ኣቐዲምካ ምውጣን (መብዛሕትኡ ግዜ’ውን ኢንተርኔት) ዝሓትት’ዩ። ስለዚ ቅድሚ ኢንተርኔት ኣብ ዘይብልካን ክትስነድ ዘድልዩካን ኩነታት ምእታውካ ምግምጋምን ዝኾነ ስጉምታት ምትግባርን ጽቡቕ ሓሳብ’ዩ። ናይ ዝኾነ ካብ’ቶም ትምህርቲ ቅዳሕ ኣቐምጥ ምእንቲ ኣብ እዋን ምዕጻው ክትውከሶም ወይ ከተካፍሎም ክትኸእል። ኣብ መወዳእታ ድማ ቅድሚ ኣብ ቅልውላው ኩነታት ምእታውካ ካልኣይ ባህሪ ንኸኾኑ ኣብ መዓልታዊ ስራሕካ ዝርከቡ ሜላታትን ኣገባባትን ምልምማድ ጀምር።

- ተዳሎ
 - [ካብ መስመር ወጻኢ ንዝግበር ሰነድ ዝኸውን ስልኪ ምድላው](#)
- ምስኣል
 - [ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀሙሉ ይኸእል ዶ?](#)
- ምሕላው
 - [ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ክረጋገጽ ዝኸእል ሚዲያ ምሕላው](#)
 - [ብዘይ ኢንተርኔት ይኹን ኮምፒተር ናይ ቴሌፎን ሚዲያ ምዕቃብ](#)
- ምክፋልን ምዝርራብን

- ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ፋይል ምክፋልን ርክብ ምግባርን

ሐይ ናይ መወዳእታ መተሓሰስቢ፤ እዞም ምሽርታት ኣብ ቅድሚ ምዕጻው ምስናድ ክትቅጽለሉ ክሕግዙኻ ይኽእሉ እኪ እንተኾነ እቲ ናይ መወዳእታ ፍታሕ ምምለስ ኢንተርነት ክኸውን ከም ዘለዎ ከምኡውን [መሰል ምቅዳሕ](#) ሰባት ብዓወት ምክልኻል ከምኡውን ናጽነት ሓሳብካ ምግላጽ፣ሓበሬታ ከምኡውን... ኣኼባ። ጽቡቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ ከም [ኔትብሎክስ፣ ኣክሰስኖው](#) ከምኡውን ካልኣት ብዙሓት ትካላት ዝምራሕ ዓለም ለኻዊ ምንቅስቃስ ኣሎ ብዛዕባ ምዕጻው ብንጥፈት ዝከታተሉን ሓበሬታ የካፍሉን ኣለዉ። ብዓለም ደረጃ ተጣበቕቲ [ኣንጻር ምዕጻው ኣብ ስትራተጂካዊ ክስታት](#) ይዋፈሩ ኣለዉ። ሰብኣዊ መሰላት ንምሕላው ዝገብርዎ ስራሕ ብምትሕብባር ደው ንብል።

ካብ መስመር ወጻኢ ንዝግበር ሰነድ ዝኸውን ስልኪ ምድላው

እዚ ጽሑፍ ኣካል ናይቲ [ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ሰነዳ ምግባር](#) ዝገበል ተኸታታሊ ጽሑፍ እዩ።

ንመወዳእታ ግዜ ዝተገምገመሉ ዕለት ፡ 31 ጥሪ 2020

ዋላ እኪ ኢንተርነት እንተተዓጽወ ሰነዳት ገና ካብ መስመር ወጻኢ ወይ ኣብ መስመር ክምለሱ ምስ ዝኽእሉ ኣገደስቲ ናይ ቪድዮ መርትዖታት ክሕዙ ይኽእሉ።

እዞም ዝስዕቡ ካብ ደለይቲ ፍትሕን ካልኣት ልምምዳውያንን ዝተማሃርናዮም ገለ ምሽርታት ኣብ ካብ መስመር ወጻኢ ንዝግበር ሰነዳት ስልኪ ንምድላው ዝጠቅሙ እዮም።ገለ ስጉምታት **ኢንተርነት ከም ዘድልዮም** ኣስተውዑ፤ ስለዚ ቅድሚ ምዕጻው ምፍጥሩ ወይ ኣብ ዝምለሰሉ እዋናት ክግበር ኣለዎ። ከምኡውን ነዞም ስጉምታት ንምሕጋግ ኣብ ውጥረት ዝመልኦ ኩነታት ክሳብ እትኣቱ ኣይትጸበ፤ ሕጂ ግበሮም፣ ቅድሚ ኣብ ቅልውላው ክትጥቀሙ ምግዳድካ ድማ ግዜ ወሲድካ **ምጥቃም ስልኪ ምልምማድ።**

መብዛሕትኡ ግዜ ምዕጻው ምስቲ ዝለዓለ ምቁጽጻር ሓበሬታን ኣብ ናጽነት ሓሳብካ ምግላጽን ምትእኽኻብን ዝግበር ገደብን የጋጠም። ሰነዳዊ ሰብ እንተኾንካ ኣብዚ እዋን እዚ ንነብስኻን ሓበሬታኻን ንምክልኻል ተወሳኺ ጥንቃቄታት ግበር። ሰበስልጣን ስልክኻ ናይ ምምንዛዕ ሓደጋ እንተሃልዩ ወይ ክትከፍታን ትሕዝቶኣ ከተቃልዕን ዘገድድካ እንተኾይኑ (ኣብ እዋን ምዕጻው ወይ ካልኣ) ካብቲ ቀንዲ ውልቃዊ ስልክኻ ንሰነዳት ዝተፈልየት ስልኪ ምጥቃም ኣብ ግምት ኣእቱ። እዚ እንታይ ዓይነት ሓበሬታ ሒዝካ ከም ዘለኻ ኣብ ሓደጋ ክወድቅ ዝኽእል ንምንካይ ክሕግዝ ይኽእል እዩ (ንኣብነት ርክባትካ፣ኣካውንታትካ፣ መልእኽታትካ ወዘተ) ። ካልእ መሳርሒ ክትጥቀም እንተዘይክኢልካ መጠን ምስጢራዊ ሓበሬታ ንምንካይን ድሕንነት ኣብታ ቀዳመይቲ ስልክኻ ንምምሕያሽንን ሕጂውን ነዚ መምርሒ ክትክተል ትኽእል ኢኻ።

ኣረጊት ስልኪ ዳግማይ እንተተጠቐምካለ መጀመርታ ኣጥፍኣያ

ስልክኻ ንምጥፋኣ ፋክቶሪ ሪሶት ኣካይድ።

መተሓሰስቢ፤ [መጽናዕታት](#) ከም ዘመልክትዎ ኣብ ስልክኻ ፋክቶሪ ሪሶት ምግባር ግድን ንኹሉ ዳታ ዝድምስሶ ኣይኮነን። ብሓዊ ንምዝራብ እቲ እንኮ 100% ውሑስ መንገዲ ዳታ ንምጥፋእ ነታ ስልኪ ምጥፋእ'ዩ እንተኾነ ግን ነታ ስልኪ ዳግማይ ክትጥቀሙል እንተደሊኻ እቲ ኣገባብ ኣማራጺ ኣይኮነን።ኣብዚ ጽሑፍ ሓይ መሃንድስ ኣንድሮይድ ቅድሚ ፋክቶሪ ሪሶት ዳግመ ምትዕርራይ ትሕዝቶ መሳርሒኻ ምስጢራዊ ምዃኑ ከተረጋግጽ ሓሳብ

አቕረቡ አሉ። ብዝሃነ ኣብ መብዛሕትኦን እዋናውያን ስልክታት ኢንክሪፕሽን ነባሪ እዩ እንተዘይኮይኑ ግን ቅድሚ ዳግማይ ምጥፋእ ናብ Settings > Security > Encrypt Phone ኪድ።

በዚ መንገዲ እዚ ነታ ስልኪ ፋክቶሪ ሪሰት ምስ እትገብሩ እቲ ናይ ምስጢራዊ መፍትሕ ይጠፍእ ዝኾነ ዘይተደምሰሰ ዳታ ድማ ዘይንበብ ይኸውን።

መሰረታዊ ናይ ቴሌፎን ድሕነት ምልምማድ

ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ዝስነድ ይኹን ዘይሰነድ ኣብ ኩሉ ኩነታት ኣገደስቲ ዝኾኑ ሓፈሻዊ ናይ ቴሌፎን ድሕነት ኣሰራርሓታት ኣለዉ። [ካብ ካልኣት ትካላት ዝመጹ ገለ ጠቕምቲ ጸጋታት ኣብዚ ኣለዉ።](#) 100% ውሕስነት ዝህብ ዋላ ሓንቲ እኳ እንተዘየለ ገለ ቁልፊ ምኽርታት ግን፤

- ስልክኻ ምስጢራዊት ምዃና ኣረጋግጽ። ሓደስቲ ስልክታት ብነባሪ ምስጢራዊነት ተወሊዑ ይርከብ። ብዛዕባ ናትካ ርግጻኛ እንተዘይኮንካ ኣብ ስልክኻ ዘሎ ናይ ደሕንነት ቅጥዕታት መርምር።
- መብዛሕትኡ ግዜ ንናይ ደሕንነት ተቓላብነት ስለ ዘርዩ ናይ ስርዓተ-ምሕደራ (OS) ምዕባላታት ብቐጻሊ ኣካይድ።
- ኣገደስቲ መተግበሪታትካ (ከም ናይ መልእኽቲ መተግበሪታት) ብቐጻሊ ኣዘምኖም።
- ብውሑዱ 6 ኣሃዛት ዘለዎን ኣብ ኣሰር ኣጸብዕቲ/ምትንካፍ ወይ ገጽ መለለዪ ዘይምርኮስን ድልዱል ናይ ስልኪ መሕለፊ ኮድ ኣቐምጥ።
- ስክሪን መዕጻዊን ብሰዓት ዝዓጹን ኣዳሉ።
- ኣገልግሎት ቦታ/ኣንፈት ዘየድልየካ እንተኾይኑ ኣጥፍኣዮ (እዚ ድማ ናይ ህጹጽ እዋን ኣገልግሎት ኣቀማምጣ ፣ ልክዕነት ኣቀማምጣ ፣ ታሪኽ ኣቀማምጣ ፣ ናይ ቦታ ምክፋል ባህርያት ከምኡ'ውን ናይ ዋይፋይን ብሉቱዝን ስካን ኣማራጺታት ሓዊስካ) ። ከምኡ'ውን ንውልቀ መተግበሪታት ዝኸውን ናይ ቦታ/ኣንፈት ፍቓድ መርምሩ።
- ብሉቱዝን ዋይፋይን ኣብ ዘየድልየካ እዋን ኣጥፍእዎ፤ መሳርሒ ምክትታል ንኺይህሉ።
- ስልኪ ኣብ ዘይትጥቀመሉ እዋን ስልኪ ምዕጻው

ጠቕምቲ ናይ ሰነድ መተግበሪታት ምጽዓን

ንፎቶ ወይ ቪድዮ ሰነዳት ኣብ ስልክኻ ኣብ ውሽጢ ዝተሃንጸ ናይ ካሜራ ኣፕ ክትጥቀም ትኽእል ኢኻ ወይ ድማ ዝያዳ ፍሉይ ዝኾነ ናይ ሰነድ ኣፕ ክትጥቀም ትኽእል ኢኻ ከም [ProofMode](#) ወይ ካልኣት ዝያዳ ድልዱል ምቕራጽን ምልኣኽን ሜታዳታ ፣ ምልላይን ምርግጋጽን ፣ ምስጢራዊ ምግባር ፣ ውሑስ ጋላሪታት ወይ ካልእ ባህርያት።

ንመዕጻዊ ንባዕሉ ንምስናድ ዝሕግዝ ጠቓሚ ኣፕ [OONI Probe](#) ዝበሃል ካብ ስልክኻ ፈተነታት ዘካይድ ሳይታት ወይ መድረኻት ይዕገቱ ድዮም ኣይዕገቱን ዝዕቅን ክፉት ምንጪ ዘለዎ ኣፕ እዩ። መርበባት ሓበሬታ ብኸመይ ፣ መዓስ ፣ ኣበይን ብመንን ይዕገቱ ከምዘለዉ ከርእየካ ይኽእል። ቅድሚ ነዚ ኣፕ ምጥቃምካ [ክመጽእ ዝኽእል ሓደጋታት](#) ምርዳእካ ኣረጋግጽ።

ኣየናይ ናይ ሰነድ ኣፕ(ታት) ክትጥቀም ከም ዘለካ ርግጻኛ ኣይኮንካን? ኣብ ትምህርትና ገለ መምርሒ ሕቶታት ክነቕርብ ኢና፤ "ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀመሉ ኣለኒ ዶ?"

ገለ መዓልታዊ መተግበሪታት ጽዓኑ

ኣዝዩ ውሑድ ዳታ ምህላውን ኣብ ስልክኻ ውሑዳት ፍሉያት ኣፕ ጥራይ ምህላውካን ጥርጣረ ከለዓዕል ይኽእል እዩ። እቲ መሳርሒ መዓልታዊ ስልኪ ከም ዝኾነ ንኸመስል ኣብቲ እትሰነድሉ ከባቢ ልሙዳት ዝኾኑ ገለ መዓልታዊ ኣፕታት

(ግን ካብ ፍሉጣት ምንጭታት ዝወረዱ) ጽዑኲ ገለ ንጹሃት ስእልታት ድማ ንጋለሪኽ ውሰድ።

ንማሕበራዊ መራሽቢታት መተግበሪታት ዋላ እኳ ናይ ሓሶት ኣካውንት ንመብዛሕትኦም መድረኻት ዝምልከት ውዕል ኣገልግሎት ዝጥሕስ ምዃኑ ኣብ ኣእምሮኻ እንተሃለወ ናይ ገላ መድረኻት መንነት ምርግጋጽ ዘድልዮም ረቓቒታት ናይ ሓሶት ኣካውንት ንምፍጣር ከጸግሙ ይኸእሉ እኳ እንተኾነ ኣማራጺ ኣካውንት ክትፈጥርን ክትኣቱን ትደሊ ትኸውን። ብተወሳኺ ትሕዝቶ ንምፍጣርን ኣብዚኦም ኣዕሩኽ ንምውሳኽን ገላ ግዜ ከተሕልፍ ከድልየካ እዩ እዚ ድማ ኣድካሚ ክኸውን ይኸእል።

ኢንተርኒት ኣብ ዘይብሉ እዋን ኣፕ ምጽዓን

ኢንተርኒት ዘይብሉ ኣፕታት ምውራድን ምጽዓንን ብድሆ ምዃኑ ርዱእ እዩ። ምቁራጽ ኢንተርኒት ከም ዝህሉ ኣቐዲምካ ኣፕታት ከተውርድ ኣለካ።

ሓደ ንዓኻን ንኸልኦትን ድሒሩ ክሕግዘካ ዝኸእል ስትራተጂ ነቲ ናይ ኣንድሮይድ ፓኬጅ (.apk) ፋይል ናይቲ ኣፕ (**ካብ እሙን ምንጪ ዝወርድ** ንኣብነት ብቐጥታ ካብቲ መሃዚ ዝወርድ) ኣብ መኽዘን ስልክኻ ወይ ኣብ ድራይቭ ምውራድን ምዕቃብን እዩ። እዞም APKs ካብ መስመር ወጻኢ ምህላዎም ንዓኻ ወይ ካልኦት ኢንተርኒት ኣብ ዘይብሉ እዋን ኣፕስ ክትከፈሉ የኸእለካ።

ነዚ ክንፍትኖ ዕድል እኳ እንተዘይረኽብና [F-Droid](#) ኣፕ ነዞም APKs ካብ መስመር ወጻኢ ንምልውዋጥ ዝሕግዝ መተሓላለፊ ይህብ። [ትምህርቶም](#) ኣብዚ ኣሉ።

ናይ ብሓቂ ብሕታዊ ወይ ብሕታዊ/ምስጥራዊ ሓበሬታ ኣብቲ መሳርሒ ኣቐምጥ

ነቲ መሳርሒ ሰነድ ንምግባርጥራሕ ክትጥቀመሉ ፈትን። ንኢመይል ፣ ቴለፎን ጸውዒት ወይ መልእኽትታት ምስ ውልቃዊ ወይ ኣክቲቪስት ርክባት ኣብ ሓደጋ ክወድቁ ዝኸእሉ ኣይትጠቐሙሉ'ም ፣ነዚ መሳርሒ'ዚ ምስ ዝኾነ ናይ ብሓቂ ቀዳማይ ኣካውንትካ ኣይተራኽቡ።

ንትሕዝቶ ንምድብዛዝ ባህርያት ተጠቐም

ስልክኻ ኣብ ዝድለዩሉ እዋን ዕላማኻ ርኡይ ከይከውን ወይ ትሕዝቶኻ ንምርካብ ኣጸጋሚ ምግባር ሓጋዚ ክኸውን ይኸእል እዩ። ስልክኻ ብላዕልን ብቐልጡፍን ጥራይ እትምርመርሉ ኩነታት ኣብ ምጽባይ ከምዚ ዝኣመሰለ ቀለልቲ ሜላታት ክትጥቀም ትኸእል ኢኻ፤

- ኣስማትን ምልክታትን ናይ መተግበሪታትካ ኣቋራጭ መገድታት ለውንቸር ኣፕ ተጠቐምካ ምቕያር (ንኣብነት [Nova Launcher](#) ግን ብዙሓት ኣለዉ) ስለዚ ዝተወሰኑ መተግበሪታት እንታይ ምዃኖም ውሑድ ርዱእ'ዩ።
- ኣብ ውሽጢ ዝተሃንጸ ናይ ውሕስና ባህሪ ከም [Private Mode](#) (Samsung) ወይ [Content Lock](#) (LG) ምጥቃም፣ ስልክኻ እንተድገፋዮ.
- ኣብ ውሽጢ ዝኾነ ፎልደር “.nomedia” ዝብል ባዶ ፋይል ምቕማጥ ኣብ ሓደ ፎልደር ዘሎ ሚዲያ ኣብ ጋለሪኻ ከይርኣ። መተሓሳሰቢ ፡ ሚዲያ ሕጂ እውን እንተተራእዩ ፣ ነቲ ናይ ጋለሪ መኽዘንካ ምጽራይ ከድልየካ ይኸእል እዩ። እዚ ኣብ ኩሎም መሳርሒታት ብተኸታታሊ ዘይክሰርሕ ይኸእል እዩ።

- ፋይል ማናጀር ኣፕ ተጠቐምካ ሕቡእ ፎልደራት (ብ “.” ዝጀምሩ ፎልደራት) ምፍጣር። ወይ ፋይላት ናብቲ ሕቡእ ፎልደር ብኢድካ ከተግዕዞም ትኽእል ኢኻ ወይ ድማ ከም [Open Camera](#) ዝኣመሰለ ናይ ካሜራ ኣፕ እንተተጠቐምካ እቲ እትቐርጹ ሚዲያ ኣበይ ከም ዝኸዘን ክትገልጽ ትኽእል።
- ኣብ Settings ናትካ “show hidden files” ዝብል ኣማራጺ ምጥፋእካ ኣረጋግጽ ምእንቲ ሕቡኣት ፋይላት ክይርእዩ።
- ገለ ፍሉያት ናይ ሰነዳት መተግበሪታት ከም [Tella](#) ወይ [Eyewitness to Atrocities](#) ሰነዳት ኣብ ዝተፈላለዩ ምስጢራዊ ጋለሪታት ይዕቅቡ፣ ትሕዝቶታቶም ኣብ ውሽጢ እቲ ኣፕ ጥራይ ዝረኽብዎ፣ እዚ ድማ ንሓይ ስልክኻ ዝፍትሽ ሰብ ርኡይ ከምዘይኮነ ክገብሮ ይኽእል። ኣብዘም ውሑሳት ጋለሪታት ዝርከቡ ሰነዳት ፍሉይ ናይ ኣፕ መሕለፊ ኮድ ስለዘድልዮ ዋላ ስልክኻ ምስ ተኸፍተት ምስጢራዊ ኮይኑ ይቕጽል።

ኣገዳሲ መተሓሳስቢ ብዛዕባ ትሕዝቶኻ ምድብዛዝ

እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሜላታት ንሓይ ብሞባይልካ ብቐልጡፍ ጥራይ ዝስሕብ ዘሎ ሰብ ንምድርባይ እኹላት ክኾኑ ከምዝኽእሉ ምፍላጥ ኣገዳሲ እዩ፣ **ግን ከኣ ትሕዝቶኻ ካብ ናይ ብሓቂ ዝጥምት ሰብ ብኣድማዒ መንገዲ ከምዘይሓብኡ ምፍላጥ ኣገዳሲ እዩ።**

ከምኡ’ውን ገለ ሃገራት ንኣጠቓቕማ ዳታኻ ምስጢራዊ ዝገብሩ ወይ ዘጽርዩ ናይ ደሕንነት መተግበሪታት ዝድርቱ ወይ ዝቐጽዑ ሕግታት ክህልዎም ከም ዝኽእል ኣብ ግምት ኣእቱ። ሰበስልጣን ዳታኻ ክይረኽቡ ንምክልኻል ምጥቃም ከም መርትዖታት ምጥፋእ ወይ መርመራ ምዕንቃፍ ክረኣ ይኽእል እዩ፣ ከም ገበን ድማ የቐጽዕ። እዚ [ካርታ](#) ንርእ (ኩለመዳያዊ ግን ካብ 2017) ብዛዕባ ኣብ ሃገርካ ዘሎ ሕግታት ሕቶታት እንተሃልዩካ ጽቡቕ መበገሲ ቦታ ይህበካ።

ካብ መስመር ወጻኢ ዘካፍል ኣዳሉ

ትሕዝቶ ድሕሪ ምቕራጽካ ኢንተርኒት ኣብ ዘይብልካሉ ኩነታት ሕጂ’ውን ንድሕንነታዊ ምኽንያታት፣ ቦታ ንምጽራይ ወይ ንኻልኣት ንምክፋል ነቲ ሰነዳት ካብ ስልክኻ ከተውጽኦ ትደሊ ትኸውን። ካብ ስልክኻ ሰነዳት ብቐጻሊ ምውራድ ስልክኻ እንተተሰረፍን እንተተኸፈቱን እንታይ ሓበሬታ ከም ዝጽሎ ንምንካይ ክሕግዝ ይኽእል።

ዋላ እኳ ምስ ኢንተርኒት ክትራኽብ እንተዘይክኢልካ ምስ ዋይፋይ ወይ ብሉቴዝ ዝጥቀሙ መሳርሒታት ከም ካልእ ስልኪ ወይ ዋይ-ፋይ ዩኤስቢ ድራይቭ ክትራኽብ ትኽእል ኢኻ። መብዛሕትኡ ግዜ ስልክኻ ንምትእስሳርን ንምስግጋርን ኣፕ/ኢንተርፌስ ሒዞ ክትመጽእ ኣለዎ። ስልክኻ ዝድግፎ እንተኾይኑ ሰነዳት ናብ OTG ድራይቭ ወይ ካልእ መሳርሒ ንምውራድ USB On-The-Go (OTG) ድራይቭ ወይ መተሓላለፊ እውን ክትሰኩዕ ትኽእል ኢኻ።

እዞም ኣገባባት እዚኣም ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኒት ፋይል ምክፋልን ርክብን ከምኡ’ውን ኣብ ቪድዮ ከም መረዳታ መሳርሒታት ቴክኖሎጂ ፋይል መተሓላለፊ ኣገድስቲ ሓበሬታታት ብዝርዝር ተገሊጾም ኣለዉ።

ቅድሚ ኣብ ቅልውላው ኩነታት ምእታውካ ተለማመድ

ኢንተርኒት እንተሃልዩካን እናሃለወካን ሕጂ እታ ስልኪ ኣዳልዎ። ኣብ መዓልታዊ ኩነታት (ናይ ጸጥታ ስክፍታታት ኣብ ዘይብሉ) ነቶም ኣፕስ ምጥቃም ምልምማድ ጀምሮ ምእንቲ ክትፈልጡምን ብምቕው ክትጥቀሙምን። ጽቡቕ መሰረታዊ ድሕንነት ስልኪ ነባሪ ልምምድካ ግበሮ። ቢዚ ኸምዚ እቶም ኣገባባት ምስ ካልእ ነገራት ኣብ እንገጥመሉ

እዋን ካልአይ ባህሪ ይኹኑ።

አብዚ ተኸታታሊ ጽሑፍ ዝቐጽል ጽሑፍ ናይ። ["ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀሙሉ ኣለኒ ዶ?"](#)

ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀሙሉ ኣለኒ ዶ?

እዚ ጽሑፍ ኣካል ናይቲ [ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኒት ምስናይ](#) ዝተባል ተኸታታሊ ጽሑፍ እዩ። ናይ ዝተፈላለዩ ናይ ሰነድ መተግበሪታት ናይ ምውድዳር ሰንጠረዥ [ኣብዚ](#) ኣብ ቀረባ እዋን ይርከብ።

ንመወዳእታ ግዜ ዝተገምገመሉ ዕለት : 31 ጥሪ 2020

ሰነዳት ቪድዮ ንምቕራጽ ክጥቀሙሉ ዝኸለሉ ብዙሓት ኣፕታት ኣለዉ ካብቲ ናይ ስልክኻ ቀንዲ ካሜራ ኣፕ ክሳብ ዝያዳ ፍሉያት ናይ ሰነድ መተግበሪታት ከም [ProofMode](#)፣ [Tella](#) ወይ [Eyewitness to Atrocities](#) ዝኣመሰሉ። ገለ ኣፕታት ኣብ ኢንተርኒት ዝምርኮሱ ባህርያት ስለዘለዎም ኢንተርኒት ምስ ዝዕጽ እቶም ተግባራቱ ዘይክህልዉ ከም ዝኸለሉ ኣብ ግምት ኣእትዉ።

ኣየናይ ፍሉይ ኣፕ እዩ ንዓኻ ዝምጥን ክንነግረኻ ኣይንኽእልን ኢና ምኽንያቱ እዚ ኣብ ኩነታትኻን ድሌታትኻን ሓደጋታትኻን ስለዝምርኮስ ([ሓደጋታትኻን ስግኣታትኻን ብኸመይ ከም እትግምግም](#) ዝያዳ ንምርካብ ኣብዚ ጽሑፍ ብሎግ ተወከስ)። ናይ ሓደጋ ገምጋምኻ ኣብ ኢድኻ ሒዝኻ እዞም ኣብ ታሕቲ ዘለዉ መምርሒ ሕቶታት ኣየናይ ናይ ቪድዮ ሰነድ ኣፕ ዝበለጸ ክሰርሓልኻ ከም ዝኸእል ንምግምጋም ክሕግዙኻ ይኽእሉ።

መን እዩ እቲ ኣፕ ዝሰርሖኻ ይኣምኖም ድዮ?

ኩሉ ግዜ ኣብ መሰርሒኻ ኣውራጅኻ እትጽዕኖ ኣፕ ፈጠርቲ ከምኡ'ውን ኮነ ኢልካ ወይ ብዘይ ፍላጥ ኣብ ሓደጋ ከየእትዉኻ ክትኣምኖም ትኽእል ምዃንኻ ኣብ ግምት ከተእቱ ይግባእ።

ገለ ክትጥንቀቕሎም ዘለኻ ነገራት፤

- እቲ ኣፕ ዝሰርሖኻ ሰብ ዝና ኣለዎ ድዩ? ኣብ ማሕበረሰብኻን ሰፊሕ መርበብኻን ዘለዉ ሰባት ብዛዕባኡምን መሰርሖታቶምን እንታይ ይብሉ ኣለዉ?
- እቲ ኣፕ ዝሰርሖኻ ሰብ ተቓላባይ ድዩ? ንዓውዶምን ክንደይ ዝኣክል ሰነድኻ ከረክቡ ወይ ንሰበስልጣን ድሕሪት ማዕጸ ክፈጥሩ ክግደዱ ከም ዝኸለሉን (ወይ ብሓቂ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ከምኡ ገይሮም ድዮም) ኣብ ግምት ኣእቱ። እቲ ሰነድ ኣብ ኣየንይቲ ሃገር እዩ ዝኸዘንን ኣብቲ ስልጣን ፍርዲ ንዘሎ ትእዛዛት ቤት ፍርዲ ዝምልከት ሕግታት እንታይ እዮም?
- እቲ ኣፕ ዝሰርሖኻ ሰብ ነቲ ኣፕ ይሕልዎ ድዩ ዘሎ? ዘይተሓለዉ መሰርሒታት ንዝተረኽቡ ተቓላዕነት ዝምዝምዙ ጠለፍቲ ተቓላዕቲ እዮም። "ናይ መወዳእታ ዝተመሓየሽ" ዕለት ንምርካብ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ናይቲ መማዕበሊ ወይ ናይቲ ኣፕ ናይ Google Play ገጽ ናይ።

- እቲ ኣፕ ዝሰርሕ ሰብ ክሳብ ክንደይ ጽኑዕ እዩ ምስ ግዜ ድማ ነቲ ኣፕ ክቅጽሉ ዝኽእሉ ይመስሉ ዶ?
- እቲ ኣፕ ክፋት ምንጪ ድዩ? ንምርመራ ክፋታት ዝኾኑ ኣፕታት ናይ ደሕንነት ጉዳያቶም ናይ ምፍታሕ ወይ እንተወሓደ ናይ ምልላይ ተኸእሎኦም ዝለዓለ እዩ። እቲ መማዕበሊ ብዛዕባ ውጽኢታውነትን ድሕነትን ናይቲ ኣፕ ግሉጽነት ኣለዎ ድዩ?
- እንታይ ድርጊት ወይ ምትብባዕ ንስራሕ ናይ'ቲ ኣፕ መሃዚ የበረታት፡ እዚኹ ንተኣማንነቶም ብኸመይ ክጸልዎ ይኽእል? ንኣብነት ተልእኾ ዝመርሑ ድዮም? ንመኽሰብ? ብፍሉይ መዋሊ/ስፖንሰር ዝምወል?
- ቀጥታዊ መርኣዪ ተኣማንነት ወይ ዘይምኻኑ እኳ እንተዘይኮነ ዋጋ ናይቲ ኣፕ ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲ ክኸውን ይኽእል እዩ። ገለ ኣፕታት ልዑል ወርሓዊ ክፍሊት ምዝገባ ወይ ንሓይ ሺድዮ ዝኸውን ክፍሊት ኣለዎም።

ንተወሳኺ ሓበሬታ ብዛዕባ [ምምራጽ ኣፕታት](#) ዝምልከት መምርሒ ርእሰ-ምክልኻል ምክትታል [EFF](#) ርእ።

እቲ ኣፕ ካበይ እዩ ዝወርድ?

ኩሉ ግዜ ካብ ፍሉጣት ኣፕ ስቶር ወይ ዌብሳይት ጥራይ ኢኹ ኣፕታት ከተውርድን ክትጽዕንን ዘለካ. ዋላውን ናይ ሓደ ኣፕ ተኣማንነት ንምፍላጥ ዕሙቕ ዝበለ መጽናዕቲ እንተገበርካ ስእላዊ ኣፕ ድኳናት ንብረቶም ብጌጋ ክገልጹን ንጽዩፍ ዕላማታት ዝተፈጥረ ዘይሕጋዊ መታለሊ ከተውርድ ክመርሑኻን ይኽእሉ። ንኣብነት ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ትካል ዲጂታላዊ መሰላት [SMEX](#) ብዛዕባ እቲ "ዋትስኣፕ ፕላስ" ዝብል ኣፕሊኬሽን (ፍርያት ዋትስኣፕ ዘይኮነ) ብዝተፈላለዩ ዌብሳይታት ናብ ዕዳጋ ይቐርብ ከምዘሎ [መጠንቀቕታ](#) ኣውጺኡ ነይሩ ናይ ተጠቀምቲ ዳታ ክዕቅቡን ክሸጡን ንሱ ዝጽዕና ስልክታት ድማ ከም ዝጥለፉ ምግባር እዩ።

ገለ ንደሕንነት ዝግደሱ ኣዳለውቲ ሓቅነቶም ንምርግጋጽ ዘኽእሉኹ ምስጢራዊ መፍትሕታት ከይተረፉ ይህቡኹ። መብዛሕትኡ ግዜ ነዞም ፊርማታት ብኸመይ ከም ዘረጋግጹ መብርሂ ክህቡ እዮም።

እቲ ዳታ ኣበይ ክኸዘን እዩ?

ገለ ናይ ሰነዳት መተግበሪታት ዳታኻን ሰነዳትካን ኣብ መሳርሒኹ ጥራይ ክዕቅቡ እንከለዉ ገለ ድማ ኣብ መሳርሒኹ ጥራይ ወይ ብተወሳኺ ዳታኻ ናብ ካልእ ቦታ ይልእኹን ይዕቅቡን። ኣብ መብዛሕትኡ እዋን እዚ ምስ ዲዛይንን ዕላማን ናይቲ መተግበሪ ዝተኣሳሰር እዩ፤ ከም ናይ ኣረሜናዊነት ዓይኒ ምስክር ኣፕስ፤ ኣብኡ ናይ ዓይኒ መሰኻኽር ዘይተቐየረ ቅዳሕ ናይቲ ሰነድካ ናብ መኽዘን ሌክሲስ ኔክሲስ ይልእኹ፤ ኣብኡ ድማ ሰንሰለት ምእላይን ቅንዕናን ቦቲ ንዋት ከተረጋግጽ ትኽእል። ኣብቲ ናይ ዓይኒ መሰኻኽር ኣፕ ንሚድያኽ ካብ ምስጢራዊ ጋለሪ ክትሰድድ እትኽእል ናብ ውሑስ ምስ ተላእከ ጥራይ እዩ።

ሰነዳትካ ኣብ መሳርሒኹ ጥራይ ክጸንሕ ዘድልየካ ድዩ ኣይኮነን ናብ እትቆጸጸሮ ርሑቕ ቦታ ክለኣኻን ክኸዘንን ዘድልየካ ድዩ ኣይኮነን (ከምቲ ምስ [ቴላ](#) ዝግበር ኣማራጺ) ወይ ድማ ግዳማዊ ክትሰዶ ኣለካ ድዩ ኣይኮነን ሰነዳትካ ክትረክብን ክትጥቀመሉን ዘኽእለካ ትካል / መድረኽ ምውሳን ናትካ ጉዳይ እዩ። ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ሰነዳትካ ብኡንብኡ ብኢንተርኔት ከተመሓለፈክ ከምዘይትኽእል ኣብ ግምት ኣእቱ ስለዚ እንተወሓደ ንግዚኡ ሰነዳትካ ክትዕቅብ (ብዝበለጸ ድማ ክትዕቅብ) ዘኽእለካ ኣፕ ከድልየካ እዩ። [\(ብዘይ ኢንተርኔት ወይ ከምፒተር ናይ ቴሌፎን ዳታ ምዕቃብ ርኣዩ\)](#)

ዳታኝ ናብ ርሑቕ ቦታ ዝለኣኽ እንተኾይኑ እቲ ዳታ ኣየኖት ሃገራት ከም ዝነብር ኣስተውዕል። ኣብተን ሃገራት ብትእዛዝ ቤት ፍርዲ ይኹን ብኸልእ መገዲ ዳታ ንክቃለዕ ክሳብ ክንደይ ዝተጋለጸ እዩ? ኣብኡ ዳታኝ ብምቅላዕ እንታይ ሓደጋታት የጋጥመካ?

እቲ ኣፕ ንሰነደይ ሚስጥራዊ ይገብሮ ድዩ?

ገለ ኣፕታት ከም Tellaን Eyewitnessን ዝኣመሰሉ ሰነዳትካ ካብ ቀንዲ ጋለሪ ስልክኻን ምስጢራዊ ምግባር ስልክን ተፈልዩ ፋይል ኢንክሪፕሽን/ወይ ምስጢራዊ መኽዘንን የቕርቡ ስለዚ ብመንገዲ መተሓላለፊ መሳርሒኻ ብመሕለፊ ኮድ እንተዘይተረጊቡ ሚድያኻን ሜታዳታኻን ፈጺሙ ምስጢራዊ ኣይኸውንን። እዚ ማለት ዋላ ስልክኻ እንተተኸፍተ ሰነድካ ምስጢራዊ ኮድኡ ይቕጽል። እዚ ንሰነዳትካ ተወሳኺ ደረጃ ሓለዋ ክህበካ ይኽእል።

እቲ ኣፕ ኢንተርኔትካ ምስ ተመልሰ ንሚድያኻ ናብ ርሑቕ ቦታ ዝልእኽን ዝዕቅብን እንተኾይኑ ከምቲ ናይ Eyewitness ኣፕ ዝገብር ኣብ ትራንዚትን ኣብ ርሑቕ ቦታን ሚድያኻ ኢንክሪፕት ምግባር የድልየካ ድዩ ኣይድልየካን እውን ኣብ ግምት ኣእቱ።

ምስጢራዊ ምግባር ኣብ መብዛሕትኡ ቦታታት ሕጋዊ እኳ እንተኹነ ገለ ሃገራት ግን ንኣጠቓቕማኡ ዝድርት ወይ ከም ገበን ዝገብር ሕግታት ክህልወን ከም ዝኽእል ኣብ ግምት ኣእቱ። እዚ [ካርታ](#) (ኩለመዳያዊ፣ ግን ካብ 2017) ብዛዕባ ኣብ ሃገርካ ዘሎ ሕግታት ሕቶታት እንተሃልዩካ ጽቡቕ መበገሲ ቦታ ይህበካ።

እቲ ኣፕ ኣገዳሲ ሜታዳታ (ብዘይ ኢንተርኔት) ይሕዝ ድዩ?

ሜታዳታ ንቪድዮኻ ወይ ስልክኻ ከም ሰዓትን ዕለትን ወይ ቦታ ዝገልጽ ዳታ እዩ። እዚ ሓበሬታ እዚ ንቪድዮኻ ወይ ስልክኻ ከም ሰነድ ናይ ሓደ ፍሉይ ፍጻሜ ንምልላይ፣ ንምርዳእ፣ ንምርግጋጽን ዓብይ ዋጋ ኣለዎ። ኣብ ትሕዝቶ ምዕጻው ኢንተርኔት እቲ ኣፕ ብቅልጡፍ ገለ ሜታዳታ ምእካብን/ወይ ድማ ቅድሚ እቶም ሰነዳት ምክፋልካ ዝነውሐ ግዜ ክህሉ ስለ ዝኽእል ኣብቲ ቦታ ጠቓሚ ገለጺ ሓበሬታ ከተእቱ ጥራይ ምፍቃዱን ጠቓሚ እዩ። ምስ ዝኾነ ሰብ (ዝርዝር ክዝንጋዕ ምስ ዝኽእል ኩነታት ክቕየር ይኽእል ወዘተ ወዘተ)።

መብዛሕትኦም ከም ProofMode ዝኣመሰሉ ፍሉያት ናይ ሰነድ መተግበሪታት ዝተማዕበለ ናይ ሜታዳታ ባህርያት ኣለዎም ካብቶም ልሙዳት ኣብ ውሽጢ ዝተሃንጹ ናይ ካሜራ መተግበሪታት ድማ ዝያዳ ሜታዳታ ይእክቡ። ዝተማዕበለ ሜታዳታ ዝተፈላለዩ ዳታ ሴንሰር ኣብ ቀረብ ዝርከቡ ዋይፋይ ወይ ብሉቴዝ ምልክታት፣ ዳታ መሳርሒ፣ክሪፕቶግራፊክ ሃሽን ከምኡ'ውን ብተጠቓሚ ዝቐርብ ሓበሬታ ከጠቓልል ይኽእል። እዚ ኩሉ ድሒሩ ንመረጋገጺን ምርግጋጽን ናይቲ ሚድያ ከቃልል ይኽእል።

ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ነቲ ሜታዳታ ንምፍጣር ወይ ንምምዝጋብ ዳታ ምትሕልላፍ ዘየድልዮ ኣፕ ከም ዘድልየካ ኣብ ግምት ኣእቱ። ገለ ኣፕስ ኣብ ክንዲ ኣብ ሃርድዌር ሴንሰራት ገለ ሜታዳታ ንምእካብ ኣብ ኢንተርኔት ክምርኮሱ ይኽእሉ። ንኣብነት፣ እቲ ናይ ቦታ ዳታ ካብቲ ኣብቲ መሳርሒ ዝግበር ምጥማት እንተተቐረጹ እቲ ሜታዳታ ኣብ ክንዲ ጭቡጥ ኣቀማምጣ ናይቲ ሃርድዌር ነቲ መሳርሒ ዳታ ምትእስሳር ዝነበሮ ናይ መወዳእታ ቦታ ከንጸባርቕ ይኽእል። እቲ ኣፕ ብተወሳኺ ብዝበለጸ ነቲ ሜታዳታ ብዘይ ኢንተርኔት ኣብ ከባቢኻ ክትዕቅቦ ክኽእለካ ኣለዎ እንተላይ ዝኾነ ትመልኦ ዘለኻ ቅጥዕታት ምዕቃብ እውን ሓዊሱ (ንኣብነት ናይ ቴላ "ካብ መስመር ወጻኢ ሞድ")።

ካብቲ ኣፕ ዳታ ክሰድድ ይኽእል ድዩ?

ከከምቲ ንሰነድ ዘለካ ዕላማ ነቲ ናይ ሺድዮ ሰነዳትን ሜታዳታኡን ካብቲ ኣፕ ክትሰድድ ምኽኣል ኣገዳሲ ክኸውን ይኽእል እዩ። ብናይቲ ኣፕ ዋንነት ዘይብሉ ቅርጺ ማለት ካብቲ ኣፕ ወጻኢ ንዘሎ ሚዲያን ሜታዳታን ክትከፍትን ክትረክብን ክትጥቀመሉን ምኽኣል እዩ። ሰደድ ናይ ምግባር ዓቕሚ ማለት ንስኻን ካልኦትን ሰነዳትካ ንምርካብ ኣብ ሓደ ኣፕ ወይ ወሃቢ ኣገልግሎት ጽግዕተኛታት ኣይኮንካን/ኩምን ማለት እዩ፤ ንቕድሚት ምስ እቲ ትሕዝቶ ኣብ ምስራሕ ድማ ዝያዳ ናጽነት ይህበካ። ገለ ሜታዳታታት ቁጽርታት ንምትርጓም ናብ ዝተወሰኑ ዳታቤዛት ወይ ናይ መቐየሪ ሰንጠረዣት እንተዘይብልካ ክርድኣካ ከምዘይክእል ኣብ ግምት ኣእቱ (ንኣብነት ኣብ ጉዳይ ናይ ሴል ታወር መለለዪ ወይ ዋይ-ፋይ መርበባት) ።

ኣስተውዕል ገለ ኣፕታት ኮነ ኢልካ ዝተዓጽወ ሰንሰለት ምሓዝ ክህልዎምን ተጠቀምቲ ሰደድ ከዩፍቅዱን ክኾኑ እንከለዉ ገለ ኣፕታት ግን ብቐሊሉ ናይ ሰደድ ኣጠቓቕማ ጉዳይ ኣብ ግምት ብምእታው ዘይተነድፉ ክኾኑ ይኽእሉ እዮም። ከምኡ'ውን ገለ ኣፕታት ከም Eyewitness to Atrocities ነቲ ሚዲያ ናብ ርሑቕ ሰርቨር ክሰብ ዘይሰቐልካዮ (እዚ ንምግባር ኢንተርነት ዘድልዩካ) ገለ ኣፕታት ድማ ነቲ ሚዲያ ክትሰድድ ከኽእሉኻ ከም ዝኽእሉ ግን እቲ ሜታዳታ (ካብ ዝኾነ ኣብቲ ፋይል ባዕሉ ዝነብር ሜታዳታ ወጻኢ) ክፈቕዱልካ ከምዘይኽእሉ ኣስተውዕል ።

ሰደድ ክትገብር እንተድኣ ኣድልዩካ ብዝበለጸ ኣፕካ ቅዳሕ ናይቲ ሚዲያ ብዘይ ዝኾነ ለውጢ ወይ ለውጢ ክትሰድድ ከምኡ'ውን ቅዳሕ ናይቲ ሜታዳታ ብደረጃ ዝተመጣጠነ ዝንበብ ቅርጺ ጽሑፍ ከኽእለካ ኣለዎ ። ንኣብነት ቴላ ሜታዳታ ኣብ ቴላ ጋለሪ ብኢንክሪፕት ይኽዘን ግን ከም CSV ናብ ወጻኢ ክለኣኽ ይኽእል። ብተወሳኺ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ናብ ካብ መስመር ወጻኢ ዝኾኑ ኣፕስ ወይ ኣብ ኢንተርነት ዘይውሰኑ ኣገልግሎታት ንምልኣኽ ኣማራጺታት ምህላው ይኣሉ። መብዛሕትኦም ንሰደድ ክትገብር ዘኽእሉኻ ኣፕታት ገለ ዓይነት “Share” ዝብል ቁልፊ ኣለዎም እዚ ድማ ንሓደ ሼር ምልክት የበግስ እዚ ድማ ኣንድሮይድ ኣብ ስልክኻ ዝርዝር ናይቶም ነዚ ዓይነት ትሕዝቶ ክሕዙ ዝኽእሉ ኣፕታት ይመልኡ። እቲ ዘሕዝን ግን ኣፕ ዲቪዲዮታት ንናይ ሼር ሜኑኦም ብዝጥዕሞም ክጥዕሙ ይኽእሉ እዮም ኣብ መንጎ ኣፕስ ድማ ዝኾነ ቅኑዕነት የለን።

ንዝዓበዩ በዝሒ ፋይላት ብመንገዲ ፋይል ማናጀር ኣፕ ነቶም ዝተዓቀቡ ፋይላት ምርካብን ካብኡ ድማ ነቶም ፋይላት ምቕዳሕን ዝያዳ ውጽኢታዊ ክኸውን ይኽእል'ዩ፡ ዋላ'ኳ በዚ መንገዲ ኣብ ዳታቤዝ ሓደ ኣፕ ዝተዓቀበ ሜታዳታ ክትረኽቦም እንተዘይከኣልካ። እዚ ኣማራጺ እዚ ንናይ ገዛእ ርእሶም ውሑስ ጋለሪታት ንዝህቡ ኣፕታት እውን ኣይርከብን እዩ ምኽንያቱ እቶም ፋይላት ኣብ መኽዘን ምስጢራዊ ክኾኑ እዮም። ነዞም ኣፕስ ኣብ ውሽጢ እቲ ኣፕ ናይ ምክፋል ተግባር ምህላው ይኣሉ።

ናይ ሰነድ መተግበሪታት ናይ ምውድዳር ሰንጠረዥና ርኣዩ፣ ከምኡ'ውን ዝቐጽል ጽሑፍ ናይዚ ተኸታታሊ ጽሑፍ፣ [“ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ክረጋገጽ ዝኽእል መራኽቢ ብዙሃን ምሕላው”](#)

ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ዝረጋገጽ መራኽቢ ብዙሃን ምሕላው

እዚ ጽሑፍ ኣካል ናይቲ ኣብ... [ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ምስናይ](#) እዩ።

[ተሓለቕቲ ሰብአዊ መሰላት](#)፣ [መርመርቲ](#)፣ [ተመራመርቲን ጋዜጠኛታትን](#) መብዛሕትኡ ግዜ ግህሰት ሰብአዊ መሰላት ንምክትታል፣ ንምጽብጻብን ንምፍታሕን ብመሰኸሽር ኣብ ዝተቐድሐ ቀዳማይ ኢድ ሰነዳት ይምርኮሱ። እዞም ተጠቀምቲ ብቕኑዕ ሓበሬታ ይሰርሑ ከምዘለዉ ንምርግጋጽ ነቲ ዝረኽብዎ ሰነዳት ንምርግጋጽን ስጉምታት ይወስዱ እዚ መስርሕ እዚ ድማ ጸዕርን ግዜ ዝወስድ ክኸውን ይኽእል።

ከም ሓደ ሰነዳዊ ሰብ መጠን ካልኣት ንሰነዳትካ ብቐሊሉ ንኸረጋግጹን ንኸረጋግጽዎን ክትገብሮም ምእንቲ ብእዋኑን ኣድማዕን መንገዲ ኣብ ጥቕሚ ክውዕል እትኽእል ቀለልቲ ነገራት ኣለዉ። እዞም ውሑዳት ተወሳኺ ስጉምታት ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ዝያዳ ዋጋ ኣለዎም። ነዚ ኣብ ግምት ብምእታው፤

- ብኡንብኡ ክትሰቅል እንተዘይክኢልካ እቲ ብማሕበራዊ መራኽቢታት ዝቐርብ ናይ ሕትመት ዕለትን ቦታን ሓበሬታ ሺድዮኽ ኣብ ዝተወሰነ ዕለት ወይ ቅድሚኡ ወይ ኣብ ዝተወሰነ ቦታ ከም ዝተቐድሐ ንምግላጽ ክንድ'ቲ ሓጋዚ ኣይኮነን።
- ካልኣት'ውን ክሰቕሉ እንተዘይክኢሎም ብሓፈሻ ንሺድዮኽ ንምርግጋጽ ክውዕል ዝኽእል ውሑድ ሰነዳት ክህሉ ይኽእል'ዩ።
- ሺድዮኽ ናብቲ ዝኸዶ ቦታ ንምብጻሕ ካብ መስመር ወጻኢ ብብዙሓት ኣእዳው ከተሕልፎ እንተድኣ ኣድልዩካ ንካልኣት ምንጪ ናይቲ ሺድዮ ንምድላይ ዝኸበደ ክኸውን ክኸብዶም ይኽእል እዩ።
- ብሰንኪ ዝለዓለ ጸጥታ ወይ ውሱን ናይ ምኽዛን ዓቕሚ ወይ ብዘይ ደጋዊ መኽዝን ነቲ ኦሪጅናል ሺድዮ ካብ ስልክኽ ክትድምስሶ እንተድኣ ኣድልዩካ ወይ ድማ ካብታ ስልኪ ክትገለገል እንተድኣ ኣድልዩካ ሓቅነት ናይቲ ሺድዮ ንምርግጋጽ ዝኸበደ ክኸውን ይኽእል እዩ።
- ብዛዕባ ሓደ ፍሉይ ሺድዮ ዝርዝር እንተረሲዕካን እቲ እትጥቀሙሉ ዘለኽ ኣፕ እንተዘይቀረጹን'ዩ /ብዘይ ኢንተርነት ሜታዳታ ምምዝጋብ ፣ ካልኣት ድሒሮም ከለልዎም ኣይክእሉን።

እዞም ዝስዕቡ ምኽርታት ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ሺድዮኽ ንክትሕልዎ ምእንቲ ድሒሩ ከም ሰነድ ምርግጋጽን ተጠቓምነቱን ዝለዓለ ደረጃ ንክህልዎ ክሕግዙኽ ይኽእሉ እዮም ።

ኣብቲ ሺድዮ መለለዩ ዝርዝር ምሃብ ወይ ምቕራጽ

ኣብ ሺድዮኽ ንሓደ መርማሪ ወይ ጋዜጠኛ ድሒሩ ነቲ ግዜን ቦታን ብቐሊሉ ንኸለልዮ ዝሕግዙ ዝርዝራት ከተእቱ ፈትን ከም ፍሉያት ምልክታት መሬት፣ሰማይ፣ምልክታት ጎደናታት፣ቅድሚት ድኪናት፣ታርጋታት፣ባንዴራታት፣ ሰዓታት፣ ቅድሚት ገጻት ጋዜጣታት ወዘተ። ከምኡ'ውን መሰረታዊ ሓበሬታ ከም ስምካን ርክብ ሓበሬታኽን (ንክትገብሮ ውሑስ እንተኾይኑ) ሰዓት፣ዕለትን ቦታን/ጂ.ፒ.ኤስ ኮርዲኔታት (ወይ ኣብ ንእሽቶ ወረቐት ጽሒፍካ ነቲ ወረቐት ፊልም ክትስእሎ) ክትነግር ትኽእል ኢኻ። ዝያዳ ዝርዝር ሓበሬታ ብዘእተኻዮ መጠን ካልእ ሰብ ዋላ እኪ እንተዘይፈለጠካ ወይ እታ ሺድዮ ካበይ ከም ዝመጸት እንተዘየለ ነቲ ሺድዮ ድሒሩ ከምርምሮን ከረጋግጽን ቀሊል ይኸውን። ንዝያዳ ሓበሬታ ኣብ [መሰረታዊ ልምድታት ምቕራጽ፡ ምኽዛንን ምክፋልን](#) ዝህቡና ምኽርታት ርኣዩ።

መግለጺ ምውሳኽ/ ሜታዳታ

ካብቶም ብዙሓት ፍሉያት ናይ ሰነድ መተግበሪታት / ኣፕስ ሓደ ተጠቐሙሉ እዚ ድማ ካብ ስልክኽ ዝማዕበለ ሜታዳታ ወይ ቴክኒካዊ ሓበሬታ ዝስሕብ ኮይኑ ተወሳኺ ገላጺ ሓበሬታ ብኢድካ ከተእቱ የኽእለካ። ኣብ እዋን ምዕጻው ነዚ ሜታዳታ ንምምዝጋብ ወይ ንምዕቃብ ኣብ ኢንተርነት ዘይምርኮስ ኣፕ ከም ዘድልዩካ ኣብ ግምት ኣእቱ። ንዝያዳ ሓበሬታ ብዛዕባ ከመይ ጌርካ ዝምጥን ኣፕ ከም እትመርጽ ነዙይ ረኣይ [“ነዚ ናይ ሰነድ ኣፕ ክጥቀሙሉ ኣለኒ ዶ?”](#)

ዋለውን ፍሉይ ናይ ሰነድ ኣፕ እንተዘይተጠቐምካ ኣብ ስልክኻ ብመልክዕ መዘኻኸሪታት፣ ካርታታት ወይ ስእልታት ተወሳኺ ሓበሬታ ክትፈጥር ትኽእል ኢኻ። ቪድዮኻ ክትውድብ ትኽእል ኢኻ ምስዚ ተወሳኺ ሓበሬታ እትፈትዎ ፋይል ማናጀር ኣፕ ብምጥቃም። እቲ ክትሓውሶ ዘለካ ቁልፊ ተወሳኺ ሓበሬታ ሰዓት፣ ዕለት፣ ኣቀማምጣ ናይቲ ዝተመዝገበ ፍጻሜ ፣ ከምኡ እውን ምንጪ ናይቲ ዝተቐድሐ (ስምካን ርክብ ሓበሬታኻን) ውሑስ እንተኾይኑ እዩ። ነቲ ሜታዳታ ሰዲድካ ምስቲ ቪድዮ ኣካትቶ (ኩሉ ኣብ ሓደ ፎልደር ኣእቲኻ ዚጥ ክትገብር ትኽእል ኢኻ) ሼር ምስ ገበርካዮ።

መጠባበቂ ምግባር

ካብ ስልክኻ ብቐጻሊ ሚዲያ ምዕቃብ ግባር፣ ብዝበለጸ ናብ 2 ዝተፈላለዩ መሽዘን መሳርሒታት። ንኣብነት ዋላ ብዘይ ኮምፒተር፡ On-the-Go (OTG) ወይ ገመድ ኣልቦ ቱም ድራይቭ ምስ ስልክኻ ከተራኽቦ ትኽእል ኢኻ። ንዝያዳ ዝርዝር ሓበሬታ “[ብዘይ ኢንተርነት ወይ ኮምፒተር መራኽቢ ብዙሃን ቴሌፎን መጠባበቂ ምሓዝ](#)” ዝብል ምኽርታትና ርኣዩ። ዕቀባ ምግባር ስልክኻ ንክይትሰእን ወይ ንክይትሰብር ወይ ድማ ካብ ስልክኻ ቪድዮታት ክትድምስስ እንተድኣ ኣድልዩካ ቅዳሕ ናይቲ ቪድዮኻ ከም እትዕቅብ የረጋግጽ። ውሑስ ቅዳሕ ናይቲ ዋና ቪድዮኻ ምህላው ሓደ መርማሪ ወይ ጋዜጠኛ ብገላ ካልእ መንገዲ ቪድዮኻ ዝረኣየ ድሒሩ (ናባኻ ክመልስዎ ክሰብ ዝኽእሉ) ነቲ ቪድዮ ብቐጥታ ካባኻ ንክረኽቦ እውን የኽእሉ ሓዲርን ምሉእ ሰንሰለት ምትእስሳር ካልእን ይፈጥር።

ኣብዚ ተኸታታሊ ጽሑፍ ዝቐጽል ጽሑፍ ርኣዩ, “[ብዘይ ኢንተርነት ወይ ኮምፒተር ናይ ቴሌፎን ሚዲያ ምዕቃብ](#)”

ብዘይ ኢንተርነት ወይ ኮምፒተር ናይ ቴሌፎን ሚዲያ ምዕቃብ

እዚ ጽሑፍ ኣካል ናይቲ ኣብ... [ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ምስናድ](#) እዩ።

ንመወዳእታ ግዜ ዝተገምገሙሉ ዕለት ፡ 31 ጥሪ 2020

ምዕቃብ መሳርሒኻ እንተተመንዚዑ ፣ ዳታኻን ሰነዳትካን ብጌጋ ከምዘይድምስስ፣ ከምዘይተበላሸወ ወይ ከምዘይጠፍእ ንምርግጋጽ ኣገዳሲ ቁልፊ እዩ። ኣብ እዋን ምዕጻው ወይ ምዝሕሓል ኢንተርነት ስሩዕ ናይ ክላውድ መጠባበቂኻ ከተካይድ ወይ ሰነዳትካ ናብ ውሑስ ካብ ሳይት ወጺኢ ዝኾነ ቦታ ክትሰድድ ኣይትኽእልን ትኾውን። ናብ ዴስክቶፕ ወይ ላፕቶፕ ምውራድ ሓደ መንገዲ ምዕቃብ ኮይኑ ሰባት መብዛሕትኡ ግዜ ኮምፒተር ስለዘይብሎም ግን ብዘይ ኮምፒተር ኣብ ዝዕጸወሉ እዋን ካብ ስልክኻ ንሚዲያኻ ዕቀባ ንምግባር ገላ ኣማራጺታትን ምኽርታትን እነሆ።

OTG ወይ ገመድ ኣልቦ ድራይቭ ተጠቐም

OTG ወይ እንዳተጓዓዝካ ዝርከቡ ድራይቭታት ምስ ብዙሓት (ግን ኩሎም ዘይኮኑ) ኣንድሮይድ ዝሰማምዑ ዓይነት

USB ድራይቭ እየም። OTG thumb drive ብቸጥታ ናብ ስልክኻ ክትሰኩፆ ትኸእል ኢኻ ወይ ድማ OTG-to-USB ኣዳጥተር ተጠቂምኻ ስልክኻ ምስ ስፋዕ USB ሃርድ ድራይቭ ከተራኽቦ ትኸእል ኢኻ። ምስ OTG ስልክኻ ነቲ ድራይቭ ዝኸውን ሓይሊ ትህብ።

ህቡባት ምልክታት ናይ OTG ድራይቭ ዋላ እኳ ካልኣት ብዙሓት እንተሃለዉ ሳንዲስክ ፣ ኪንግስቶንን ፣ ሳምሶንግን ይርከብዎም። ብተለምዶ ከከም ዓቕሚ ምኽዛን ካብ 8-25 ዶላር ኣመሪካ ዋጋ ኣለዎም።

ገመድ ኣልቦ ቱም ድራይቭ / ሃርድ ድራይቭ ምስ ስፋዕ ሃርድ ድራይቭ ዝመሳሰል እዩ ብዘይካ ገመዳት ዘይምድላዮም። እዚ ድማ ንቡር ምስ ሃርድ ድራይቭ ዘይራኽቡ መሳርሒታት ከም ስልክኻ ከተራኽቦም የኽእለካ። ብልጫ ናይ ገመድ ኣልቦ ድራይቭ ካብ OTG ድራይቭ ንላዕሊ ብዙሓት ተጠቀምቲ ምስ ሓደ ገመድ ኣልቦ ድራይቭ ብሓንሳብ ከተራኽቦም ስለዘኽእለካ እዩ። እዚ ንኣብነት ኣብ ናይ ተቓውሞ ኩነታት ከም ጋንታ ክትስእል ከለኻ ጠቓሚ ክኸውን ይኽእል'ዩ ናይ ኩሉ ሰብ ተንቀሳቓሲ ስእሊ ናብ ካልእ ኣባል ጋንታ ሒዞም ዘሉ ሃርድ ድራይቭ ክዕቀብ ይኽእል። ኣስተውዕል ካብ ሓደ መሳርሒ ሓይሊ ስለዘይስሕቡ ገመድ ኣልቦ ድራይቭ ኣብ ሓይሊ ባትሪ ስለዝምርኮሱ ቻርጅ ክገብሩ ኣለዎም።

ዋላ እኳ ካልኣት እንተሃለዉ ሳንዲስክ ምናልባት እቲ ዝበዝሐ ተፈታዊ ዝኾነ ምልክት ገመድ ኣልቦ ቱም ድራይቭ ክኸውን ይኽእል እዩ። ገመድ ኣልቦ ቱም ድራይቭ ብሓፈሻ ካብ OTG ድራይቭ ዝኸበረ ኮይኑ ከከም ዓቕሚ ምኽዛን ካብ ኣስታት 25-100 ዶላር ኣመሪካ ይበጽሑ። ዓባይቲ ገመድ ኣልቦ ናይ ደገ ሃርድ ድራይቭ ከከም ዓቕሚ ምኽዛን ካብ ከባቢ 150 ዶላር ኣመሪካ ይጅምሩ።

ኣማራጺ፡- ኣረጊት ኣብ ጥቕሚ ዘይወዓለት ስልኪ ተጠቐም

OTG ወይ ዋዩርላስ ድራይቭ እንተዘይብልካ ግን ሕጂ ዘይትጥቀሙሉ ኣረጊት ስልኪ እንተሃልዩካ ንመጠባበቂ ኣመሓይሽካ ንዕቀባ ክትጥቀማ'ውን ትኽእል ኢኻ። ክልቲኣን ስልክታት ኣብ ፊዚካላዊ ርሕቕት ክሳብ ዘለዉን ብሉቱዝ፣ዋይፋይ ዳይረክት ወይ ኒር ፊልድ ኮሚዩኒኬሽን (NFC) / ኣንድሮይድ ቢም ተጠቐምካ ሚድያ ካብ ሓደ ናብቲ ካልእ ከተራኽብን ክትቅድሕን ትኽእል ኢኻ። ብሉቱዝን ዋይፋይ ዳይረክትን ክልቲኦም ክልተ መሳርሒታት ብዘይ ካልእ ራውተር ወይ ኣብ መንጎኦም ኣክሰስ ፖይንት “ክጽምበሩ” ዝኽእሉ ገመድ ኣልቦ ቴክኖሎጂታት እዮም። ዋይፋይ ዳይረክት ካብ ብሉቱዝ ዝሰፍሐ ርሕቕትን ዝቐልጠፈ ምትሕልላፍ ዳታን ዝህብ ኮይኑ ግን ኣዘዩ ዝያዳ ሓይሊ ይጥቀም። እዚ ከምዚ ኢሉ እንክሎ NFC ካብ ብሉቱዝ ወይ ዋይፋይ ዳይረክት ኣዘዩ ዝሓጸረ ርሕቕት (~4cm) ን ኣዘዩ ዝተሓተ ፍጥነት ምትሕልላፍን ኣለዎ ግን ዝቐልጠፈ ይራኽብን ውሑድ ሓይሊ ይጥቀምን። ስለዚ ክልቲኦም መሳርሒታት ኣብ ኢድካ ምስ ዝህልዉኻ ንቕልጡፍ ንኣሽቱ ምትሕልላፋት ጠቓሚ ክኸውን ይኽእል።

ስልክኻ ምናልባት ኣብ ውሽጣ ብሉቱዝ፣ዋይፋይ ዳይረክት ወይ NFC ኣጥስ / ባህርያት ኣለዎ እዚኦም ድማ ኣብ ቀረባኽ ዘለዉ መሳርሒታት ክትመርጽ ዘኽእሉኻ ክትካፈሎም ትኽእል ኢኻ። ክልቲኣን ስልክታት Files By Google ዝተጽዓነ እንተኾይንን ኣብ ውሽጢ እቲ ኣጥ ነዘም ቴክኖሎጂታት ተጠቐምካ ካብ መስመር ወጻኢ ፋይላት ክትካፈል እውን ትኽእል ኢኻ።

ኣገዳሲ፤ እቲ ኣሉታዊ ጐድኒ ናይቲ በዞም ኣገልግሎታት ዝህብዎ ምቕሉል ምትእስሳር ውሑስ ዘይምዃሩም እዩ። ብሉቱዝን ዋይፋይን ዝበሃሉ ቢኮናት/ስካነራት ተጠቐምካ ኣቀማምጣኻ ክትከታተል ወይ ንመሳርሒኻ ሓበሬታ ንምርካብ ክትምርምር ትኽእል ኢኻ። ጣልቃ ዝኣተዉ ሰባት ምስ መሳርሒኻ ክጽምበሩ ዘይተደልዩ ፋይላት ክሰዱልካ ወይ'ውን መሳርሒኻ ተቓላዳይ እንተኾይኑ ክቆጸርዎ ክፍትኑ ይኽእሉ እዮም። **ንተወሰኺ ድሕነት፡ ነዘም ኣገልግሎታት ኣብ ዘይትጥቀሙሉ እዋን ኣጥፍእዎምን ኣብ ውሑስ ሃዋህው ኣብ ዘለኻሉ እዋን ጥራይ ምክፋት፣ፍቓድ ኣጥ ንመን/መን ከም ዘድልዮ ገደብ ግበረሎም ከምኡ'ውን ጽቡቕ ድሕነት ስልኪ ከም ምዕባይ ምዕባላታትን ድልዱል መሕለፊ ኮድ ምግባር ተለማመድ።**

ዝኾነ ፍሉይ መግለጺ / ሜታዳታ አካትት

ሚድያ ናብ OTG ድራይቭ ገመድ አልቦ ድራይቭ ወይ አረጊት ስልኪ ክትቀድሑ ከለኻ ካብቲ ሚድያ ዝተፈልየ ክኸውን ዝኽእል ዝኾነ ገለጺ ሓበሬታ ወይ ሜታዳታ ምሕዋስ ጠቓሚ እዩ። ብዙሓት ናይ [ስነ-ልቦና መተግበሪታት](#) ንኣብነት ካብቲ መሳርሒ ዝተሰላሰበ ሜታዳታ (ንኣብነት ጂኦሎጂካል፣ ሰዓት፣ ዕለት)ን ዝኾነ ብኢድ ተጠቓሚ ዝኣተዎ መግለጺን ዘጠቓልሉ ናይ CSV ወይ JSON ናይ ጽሑፍ ሰነዳት ይፈጥሩ። ነዞም ናይ ሜታዳታ ሰነዳት ኣብ መጠባበቂታትካ እውን ናብ ወጻኢ ብምልኣኽ ምእታዎም ኣረጋግጽ።

ፓስዎርድ ነቲ ድራይቭ ይከላኸሉ

ብዙሓት ገመድ አልቦ ድራይቭ ምስቲ ድራይቭ ብዝመጽእ ናይ ሞባይል ኣፕ ብፓስዎርድ ክሕለው ይኽእሉ። ብፓስዎርድ ምክልኻል ምስ ምስጢራዊ ምግባር ሓደ ከምዘይኮነ ኣስተውዕል (ኣብ ታሕቲ ርክ) ። መብዛሕትኦም ገመድ አልቦ ወይ OTG ድራይቭታት ዋላ እኳ ከምፒተር ተጠቐምካ ምሉእ ዲስክ ኢንክሪፕሽን ክኾኑ ይኽእሉ እኳ እንተኾኑ ሞባይል ጥራይ ተጠቐሞም ምሉእ ዲስክ ምስጢራዊ ምግባር ኣየኽእሉን እዮም።

ነቶም ፋይላት ምስጢራዊ ምግባር ኣብ ግምት ኣእቱ

ፋይላትካ ብዝያ ውሑስ መንገዲ ክትዕቅበም እንተድኣ ኣድልዩካ ንመጠባበቂታትካ ምስጢራዊ ምግባር ኣብ ግምት ከተእቱ ትኽእል ኢኻ። ንመብዛሕትኦም ገመድ አልቦ ወይ OTG ድራይቭ ብሞባይል ስልኪ ኢንክሪፕሽን ክትገብሮም ዘይትኽእል እኳ እንተኾንካ ቅድሚ ናብቲ ድራይቭ ምግባርካ ግን ነቶም ፋይላት ባዕሎም ኢንክሪፕሽን ክትገብሮም ትኽእል ኢኻ። ገለ ኣብ ኣንድሮይድ ፋይላት ኢንክሪፕሽን ክገብሩ ዝኽእሉ ኣፕታት [ZArchiver](#) ከምኡ'ውን [RAR](#) ይርከብዎም። ናይ ምስጢራዊ ፓስዎርድኻ ክትዝክር ከም ዘለካ ኣስተውዕል። ፓስዎርድ እንተጠፈእካ ምስጢራዊ ፋይላት ክትመልሶም እትኽእሉ መንገዲ የለን።

ገለ ሃገራት ንኣጠቓቕማ ምስጢራዊ ምጥቃም ዝድርት ወይ ከም ገበን ዝገብር ሕግታት ክህልዉን ከም ዝኽእል ኣብ ግምት ኣእቱ። ሰበሰልጣን ዳታኻ ከይረኽቡ ንምክልኻል ምጥቃም ከም መርትዖታት ምጥፋእ ወይ መርመራ ምዕንቃፍ ክረኣ ይኽእል እዩ። ከም ገበን ድማ ከቅጽዕ ይኽእል። እዚ ናይ [2017 ካርታ](#) ግዜኡ ዝሓለፎ ክኸውን ይኽእል እዩ ግን ብዛዕባ ኣብ ሃገርካ ዘሎ ሕግታት ሕቶታት እንተሃልዩካ ጽቡቕ መበገሲ ቦታ ይህበካ።

ኣብ 2 ዝተፈላለዩ ቦታታት ዕቀባ ምግባር

ሓደ መጠባበቂ ኩሉ ግዜ ዘተኣማምን ኣይኮነን። ንኣብነት ነቲ መጠባበቂ መሳርሒ ክትስእኖ ትኽእል ኢኻ፣ ክትጎድኡ ትኽእል ኢኻ ወይ ድማ ሃንደበታዊ ክበላሸው ይኽእል። መብዛሕትኦ ግዜ ክኢላታት IT ሰባት 2 መጠባበቂታት (ማለት እውን 3 ቅዳሓት ብድምር) ክህልዎም ይመኽሩ፣ ኣብ ዝተፈላለዩ መሳርሒታት ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ዝተቐመጡ። እዚ ድማ ንዝኾነ ሓደ ፍሉይ ቅዳሕ ዘጋጥም ዝተፈላለዩ ሓደጋታት ንምቅላል ይሕግዝ።

ኣብዚ ተኸታታሊ መደብ ናይ መወዳእታ ጽሑፍ ርክብ [“ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርነት ፋይል ምክፋልን ርክብን”](#)

አብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ፋይል ምክፋልን ርክብን

እዚ ጽሑፍ አካል ናይቲ አብ... [አብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኔት ምስናይ](#) እዩ

ንመወዳእታ ግዜ ዝተገምገመሉ ዕለት : 31 ጥሪ 2020

አብ ካሻሚር ዝካየድ ዘሎ ጭፍጨፋን ዕጽዋ ኢንተርኔትን አብ ዲሞክራሲ ካብ ዝተገበረ ዝነውሐ ምዕጻው ኢንተርኔት ኮይኑ አብ ህይወት ሰባት እቲ ዘባ [ኣስቃቂ ጽልዎ](#) ኣሕዲሩ። አብ ልዕሊ መጉዳእቲ ጸርፊ ብምውሳኽ አብ ታሕሳስ 2019 አብ ካሻሚር ተጠቀምቲ ብመሰረት ፖሊሲታት ዋትስአፕ ን120 መዓልታት ዘይምንቅስቃሶም ምኽንያት [ኣካውንት ዋትስአፕ ክሰረዝ ጀሚሩ](#)።

እዚ ጽሑፍ አብ ዝጽሓፈሉ እዋን አብ ጥሪ 2020 ላዕሊዎይ ቤት ፍርዲ ህንዲ አብ ካሻሚር ንዘይተወሰነ ግዜ ምዕጻው [ዘይሕጋውን ስልጣን ብዘይግቡእ ምጥቃምን](#) ምኽኒ ወሲኑ ነይሩ። አብ ገለ ኮባቢታት ውሱን ብሮድባንድን ሞባይልን ኢንተርኔት ተመሊሱ ኣሎ ግን ከኣ “ተድላዎ” መርበባት ሓበሬታ ንምምራጽ ጥራይ እዩ።

ምዕጻው ኢንተርኔት ሰባት ሓበሬታ ከይካፈሉን ከይረዳድኡን ንምዕጋት ዝተዳለወ እዩ (ከምኡ’ውን ሰባት ናብ ውሑስ ዘይኮነ መልክዕ ርክብ ከም ሞባይል ቴሌፎንን መልእኽትታትን ንምድፋእ ዝተዳለወ ኮይኑ እዚአም ድማ ሰበስልጣን ብቐሊሉ ክዓግትዎምን ክከታተልዎምን እዮም) ። አብ እዋን ምሉእ ብምሉእ ምዕጻው ኩሉ ግዜ ጽቡቕ መፍትሒታት ይለን። ንኣብነት ኣብቲ አብ ካሻሚር ዝነበረ ዝኸበደ እዋን ምዕጻው ሰባት ናብ ዝፈትውዎም ሰባት መልእኽቲ ንምብጻሕ [ብኢድ ዝተጻሕፉ መዘኻኽሪታትን መልእኽተኛታትን](#) ይጥቀሙ ነይሮም።

ንኹሉ ምዕጋታት ርግጽኛ ዝኾነ መከላኸሊ መገድታት ዮብልናን፣ ምስ ደለይቲ ፍትሕን መዘናታትን ብዝገበርናዮ ዕላል ግን ከከም ኩነታቱ ክሰርሑልኩ ዝኸእሉ ገለ መንገዲታትን ኣገባባትን ካብ መስመር ወጻኢ ምክፋልን ርክብን ተማሂርና ኣለና። ገለ ካብዞም ኣማራጺታት አብ መጀመርታ ምትካል ኢንተርኔት ከም ዘድልዮም ኣስተውዕል (ንኣብነት፣ኣፕታት ንምውራድ ወዘተ) ።

ፋይላት ብቐጥታ ብብሉቱዝ፣ ዋይፋይ ዳይረክት፣ ወይ ኤንኤፍሲ ምክፋል

ስልክኻ ምስ ካልእ አብ ቀረባኻ ዘሎ መሳርሒ ብመንገዲ ብሉቱዝ፣ዋይፋይ ዳይረክት ወይ ኒር ፊልድ ኮሚዩኒኬሽን (NFC) (ሓድሓድ ግዜ ኣብ ዝኣረጉ መሳርሒታት ኣንድሮይድ ቢም ተባሂሉ ዝጽዋዕ) ንምትእስሳር ኢንተርኔት ክህልወክ ኣዩድልዩኻን። ብሉቱዝ ዋይፋይ ዳይረክትን ክልቲአም ክልተ መሳርሒታት ብዘይ ካልእ ራውተር ወይ ኣብ መንጎአም ኣክሰስ ፖይንት “ክጽምበሩ” ዝኸእሉ ገመድ ኣልበ ቴክኖሎጂታት እዮም። ዋይፋይ ዳይረክት ካብ ብሉቱዝ ዝሰፍሐ ርሕቀትን ዝቐልጠፈ ምትሕልላፍ ዳታን ዝህብ ኮይኑ ግን ኣዝዩ ዝያዳ ሓይሊ ይጥቀም። እዚ ከምዚ ኢሉ እንክሎ NFC ካብ ብሉቱዝ ወይ ዋይፋይ ዳይረክት ኣዝዩ ዝሓጸረ ርሕቀት (~4cm) ን ኣዝዩ ዝተሓተ ፍጥነት ምትሕልላፍን ኣለዎ።እንተኾነ ግን ዝቐልጠፈ ደራኽብን ውሑድ ሓይሊ ይጥቀምን ስለዚ ክልቲአም መሳርሒታት ኣብ ኢድካ ምስ ዝህልዉ ንንኣሽቱ ምትሕልላፋት ጠቓሚ ክኸውን ይኽእል።

አብ ስልክኻ ኣብ ናይ ምክፋል ኣማራጺታትካ ዝረኣዩ ብሉቱዝ፣ዋይፋይ ዳይረክትን ኤንኤፍሲን ዝበሃሉ ባህርያት ክህልዉኻ ተኸእሎ ኣሎ። ብተወሳኺ ከም [Files By Google](#) ዝኣመሰሉ ፋይል ምክፋል ባህርያት ዘለዎም ኣፕታት እውን ነዞም ቴክኖሎጂታት ዮወሃህድዎም።

ኣገዳሲ፤ እቲ ኣሉታዊ ጉድኒ ናይቲ በዘም ኣገልግሎታት ዝህብዎ ምቕሉል ምትእስሳር ውሑስ ዘይምኺኖም እዩ። ብሉቱዝ ዋይፋይን ዝበሃሉ ቢኮናት/ስካነራት ተጠቐምካ ኣቀማምጣኻ ክትከታተል ወይ ንመሳርሒኻ ሓበሬታ ንምርካብ ክትምርምር ትኽእል ኢኻ። ጣልቃ ዝኣተዉ ሰባት ምስ መሳርሒኻ ክጽምበሩ ክፍትኑ ይኽእሉ እዮም፤

ዘይተደልዎ ፋይላት ክሰዱልካ ይኸእሉ እዮም፡

ወይ ውን ንመሳርሒኻ ተቃላዒ እንተኾይኑ ክቆጻጸርዎ ይኸእሉ እዮም። **ንተወሳኺ ድሕነት ነዞም ኣገልግሎታት ኣብ ዘይትጥቀሙሉ እዋን ኣጥፍእዎምን ኣብ ውሑስ ሃዋህው ኣብ ዘለኻሉ እዋን ጥራይ ምክፋት፤ፍቓድ ኣፕ ንመን/መን ከም ዘድልዮ ገደብ ግበረሎም፡ ከምኡውን ጽቡቕ ድሕነት ስልኪ ከም ምዕባይ ምዕባላታትን ድልዱል መሕለፊ ኮድ ምግባር ተለማመድ።**

ፋይላት ብገመድ ኣልቦ ድራይቭ ወይ ብመንገዲ ገመድ ኣልቦ ሎካል ኤርያ ኔትወርክ (WLAN) ምክፋል

ገመድ ኣልቦ ሃርድ ድራይቭ ወይ ፍላሽ ድራይቭ ኣብ መንጎ ሓደ ጋንታ ወይ ኣብ ሓደ እዋን ብዙሓት ሰባት ፋይላት ንምክፋል ክጥቀሙሉ የኽእል። እቲ wifi ድራይቭ ብተለምዶ መምርሕታትን/ወይ ስልክኻ ምስቲ ድራይቭ ንምትእስሳር ዝሕግዝ ኣፕን ሒዙ ክመጽእ እዩ ብተዘማዲ ድማ ንኽትጥቀሙሉ ቀሊል እዩ። ንውሕስነት ኣብቲ ድራይቭ ፓስዎርድ ምቕማጥ ኣይትረስዕ።

ገመድ ኣልቦ ድራይቭ እንተዘይብልካ ኣብ ስፋዕ USB ድራይቭውን ኣብ ገመድ ኣልቦ ራውተር ብምስኪህር ፋይላት ክትካፈል ትኽእል ኢኻ። ንኣብነት USB ፖርት ዘለዎ ናይ ጉዕዞ ራውተር ብተዘማዲ ርክሽን ኣዝዩ ተንቀሳቓሽን እዩ። ተጠቀምቲ ብመንገዲ ሎካል ኔትወርክ (ኢንተርነት ኣየድልን) ናብቲ USB ድራይቭ ክራኽቡ ይኽእሉ። ኣብ ስልክኻ ኣብቲ ዝተኣሳሰር USB ድራይቭ ንዘለዉ ፋይላት ንምርከብ ምስ መርበብ ሓበሬታ ዘለዎ መኽዘን ክራኽቡ ዝኽእል ፋይል ማናጀር ኣፕ [ሲኒክ ኤክስፕሎረር](#) ክትጥቀም ከድልየካ እዩ። መብዛሕትኡ ግዜ IP ኣድራሻ ናይ ራውተርካ ኣብቲ ናይ ስልክኻ ኣድሻንስድ ዋይፋይ ሰቲንግ ክትረኽቡ ትኽእል ኢኻ።

እዚ ከምዚ ኢሉ እንከሎ ካልእ ኣማራጺ ድማ [ፓይሬትቦክስ](#) ዝበሃል ባዕልኻ ትገብሮ ፕሮጀክት ኮይኑ ብናጻ ፍቓድ ዘለዎ ሰፍትዌር ዝህብ እዩ። ተጠቀምቲ ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ፋይላት ከካፍሉ ይኽእሉ እዮም ፓይሬትቦክስ ግን ስሞም ከይገለጹ ክገብርዎ የኽእሎም ከምኡውን ናይ ዕላልን መልእኽቲ ምልውዋጥን ባህርያት የጠቓልል። ፓይሬትቦክስ ንምድላው ውሑዳት ሰፍትዌራት ምውራድን ምትካልን ምድላውን የድሊ። መምርሒታት ኣብ መርበብ ሓበሬታ ፓይሬትቦክስ ኣሎ።

እዋናዊ ሓበሬታ፤ ፕሮጀክት ፓይሬት ቦክስ [ቀስ ብቐስ ይዕጸ ኣሎ](#)። እቲ መርበብ ሓበሬታን መኽዘን ጊትሃብ ን ገና ኣብ መስመር ኣሎ እቲ ቀንዲ መማዕበሊ ናይቲ ፕሮጀክት ግን ድሕሪ ሕጂ ብንጥፈት ኣይሕልዎን ኣሎ።

ብመዛኑ ንመዛኑ ዝርርብ ኣቢልካ ምዝርራብ

ብመንገዲ ኣክቲቪስት ኔትወርክታት ኣቢልና ዝፈለጥናዮም ክልተ ሓይስቲ መዛኑ ንመዛኑ መልእኽቲ ዝልእኹ መተግበሪታት [ብሪያርን ብሪጅፋይን](#) እዮም። ክሳብ ሕጂ ኣይፈተንናዮምን'ምበር ካልኣት ዝፍትንዎም ከም ዘለዉ ግን ንፈልጥ ኢና።

[ብሪያር](#) ኣብ ማእከላይ ኣገልጋሊ ዘይምርኮስ ክፋት ምንጪ ዘለዎ ካብ መወዳእታ ናብ መወዳእታ ዝኸይድ ምስጢራዊ መልእኽቲ ዝልእኽ መተግበሪ'ዩ። ኣብ ክንድኡ ግን ኣብ መንጎ መሳርሒታት ተጠቀምቲ መልእኽቲ ዘመሳስል (ስለዚ ትሕዝቦ ኣብ መሳርሒ ነፍሲ ወከፍ ተጠቓሚ ይነብር)። ዋላ ውን ብሉቴዝ ወይ ዋይፋይ ተጠቐሙ ኢንተርነት ኣብ ዘይብሉ እዋን ክቐድሑ ይኽእል እዩ (ኢንተርነት ኣብ ዝህልወሉ እዋን እቲ ኣፕ ብመንገዲ መርበብ [ቶር](#) ንመሳርሒታት ይቐድሕ) ። ብሪያር ናይ ብሕቲ ጉጅለታት ህዝባዊ መድረኻትን ብሎግን እውን ኣለዎ። ካብ መስመር ወጻኢ ክትጥቀሙሉ ከለኻ ርሕቀትካ ብብሉቴዝ ወይ ዋይፋይ ርሕቀትካ ይድረት (ዝበዝሐ ~ 100 ሜትር) እዩ ።

እዚ ከምዚ ኢሉ እንከሎ [ብሪጅፋይ](#) መልእኽቲ ንምልኣኽ ብሉቴዝ ዝጥቀም ካብ መወዳእታ ናብ መወዳእታ

ዝተመሰጠረ (ብዘይካ “ፈነወ” ባህሪ ኣብ እንጥቀመሉ እዋን) መልእኽቲ ዝልእኽ ኣጥ እዩ። ዘይከም ብሪያር መልእኽትታት ኣብ መትረብ መርብብ ካልኣት ተጠቀምቲ ብሪጅፋይ ብምዝላል ነዊሕ ርሕቀት ክጓዓዙ ይኽእሉ (እቲ ዝተሓሰበ ተቐባሊ ጥራይ እዩ ነቲ መልእኽቲ ከንብቦ ዝኽእል) ። ብሪጅፋይ ናይ ብሪያር ናይ ብሕቲ ጉጅለታት መድረኻትን ብሎግ ባህርያትን ይጎድሎ እንተኾነ ግን ክሳብ 7 ተጠቀምቲ ብሪጅፋይ ኣብ ውሽጢ ርሕቀት መልእኽቲ ክትሰድድ ዘኽእል ናይ ፈነወ ሞድ ኣለዎ። ንሳቶም ድማ ርክባትካ ክኾኑ ኣየድልዮምን (መልእኽትታት ፈነወ ምስጢራዊ ክኾኑ ኣየድልን) ።

ብመንገዲ ምስጢራዊ ኤስኤምኤስ ርክብ ምግባር

ናይ ኤስኤምኤስ መልእኽቲ ብሞባይል ኔትወርክ ዝለኣኽ ኮይኑ ኣብ ኢንተርኒት ኣይምርኮስን እዩ፤ ስለዚ ኣብ እዋን ምዕጻው ኢንተርኒት ጌና ክሰርሕ ይኽእል እዩ። ይኹን እምበር ኤስኤምኤስ ኣዝዩ ውሕስነት ከም ዘይብሉ እዩ ዝቐጽር። ዘይከም ኣብ ኢንተርኒት ዝምርኮሱ ኣጥታት ከም ዋትስኣፕ ወይ ሲግናል ኤስኤምኤስ ካብ መወዳእታ ናብ መወዳእታ ምስጢራዊ ኣይኮኑን። እዚ ማለት ናይ ጽሑፍ መልእኽትታት (ከምኡ'ውን ሜታዳታኦም) ብመንግስታትን ተሸከምቲ ሞባይልን ክንበቡ ይኽእሉ ወይ ድማ ብጠለፍቲ ክዕገቱ ይኽእሉ። ኤስኤምኤስ “ስፖፍ” እውን ኪኸውን ይኽእል እዩ፤ እዚ ኸኣ ሓደ ላኣኺ ንኻልእ ተጠቃሚ ንምምሳል ንሓበሬታ ኣድራሻኡ ኺጥቀመሉ ይኽእል እዩ።

ኤስኤምኤስ ክትጥቀም እንተድኣ ኣድልዩካ [ሳይለንስ](#) ካብ መወዳእታ ናብ መወዳእታ ንመልእኽትታት ኤስኤምኤስ ኢንክሪፕት ዝገብር ኣጥ እዩ። ክፉት ምንጪ ዘለዎ ኮይኑ Signal encryption protocol ዝጥቀም እዩ። ባዕልና'ኳ እንተዘይፈተንናዮ ንሕና ካልኣት ከም ዝጥቀሙሉ ሰሚዕና ኣለና። ላኣኽን ተቐባሊን ክጽዕኑ መፍትሕ ኣብ ነንሕድሕዶም ክለወጡን ኣለዎም። መልእኽቲ ኤስኤምኤስ ናይ ግድን ብሰርቨር ቴሌኮምካ ስለ ዝሓልፍ ዋላ ምስ ሳይለንስ እቲ ምስጢራዊ መልእኽቲ ትሰድድ ከም ዘለኻን ብዛዕባ መልእኽትኻ ዝምልከት ሜታዳታ ድማ ነቲ ናይ ቴሌኮም ኩባንያ ክበጽሖ እዩ።

ከፊላዊ ምዕጻው : ምእላይ ዝተዓጽዉ መርበባት ሓበሬታ

"ምዕጻው ኢንተርኒት" ማለት መብዛሕትኡ ግዜ ፍጹም ምቁራጽ ኢንተርኒት ማለት ዘይኮነስ ናብ ፍሉይት መርበባት ሓበሬታ ወይ ማሕበራዊ መራኽቢታት መድረኻት ምእታው ምዕጋት ማለት እዩ። መንግስታት ብመንገዲ ወሃብቲ ኣገልግሎት ኢንተርኒት (ISPs) ኣብ IP ኣድራሻ ትሕዝቶ ወይ ብመንገዲ DNS lookups መሰረት ብምግባር መርበባት ሓበሬታ ክዓግቱ ይኽእሉ። ሓደ መርበብ ሓበሬታ ይዕጽ እንተሎ ርግጽኛ እንተዘይኮንካ? ከም [Open Observatory of Network Interference](#)ን [Netblocks](#)ን ዝኣመሰሉ ትካላት ኣብ መላእ ዓለም ንዝፍጠር ምዝንባዕ ኢንተርኒትን ሳንሱርን ይከታተሉን ይዕቅኑን።

ጽቡቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ ኢንተርኒት ክሳብ ዘለካ ገላ መንገድታት ኣለዉ ነቶም ከፊላዊ ዕጽዋታት ክትከላኽሎም ዘኽእሉኻ። ከምቲ ምስ ኢንክሪፕት ዝግበር ንዝተዓጽዉ መርበባት ሓበሬታ ምኽፋት ኣብ ሃገርካ ገበን ክኸውን ከም ዝኽእል ኣብ ግምት ኣእቱ።

VPN (ቪፒኤን) እዩ

ሓደ ካብቲ ኣብ IP ዝተመርኮሰን ትሕዝቶ መሰረት ዝገበረን ምዕጋት ንምሕላፍ ዝሕግዝ መንገዲ ከም [ProtonVPN](#) ወይ [TunnelBear](#) ዝኣመሰሉ ሽርቐዋል ናይ ብሕቲ መርበብ ወይ VPN ምጥቃም እዩ። ብመንገዲ ቪፒኤን ክትራኽብ ከለኻ ትራፊክ ኢንተርኒትካ ብኢንክሪፕት/ ብምሽጥር ይግበርን ብመንገዲ ቪፒኤን ሰርቨር ኣብ ካልእ ቦታ ከም ኣብ ካልእ ሃገር ይመሓለፍን በዚ ድማ ሓቀኛ መዕለቢኻን ትሕዝቶ ትራፊክካ ካብ ናትካ ISP ይሕባእን።

ገላ መንግስታት ንኣጠቓቕማ ቪፒኤን ከም ዝእግዱ ወይ ድማ ምትእስሳር ቪፒኤን ክፈልጡን ክዓግትዎን ክፍትኑ ከም

ዝኸእሉ ኣብ ግምት ኣእትዉ። ብተወሳኺ እሙን ኣቕራቢ ቪፒኤን ምጥቃም ኣገዳሲ እዩ፤ እንተተኸኢሉ ድማ ዳታ ወይ ምዝገባ ዘይዕቅብ፤ ምኽንያቱ እቲ ኣቕራቢ ንጥፈታት ኢንተርኔት ክርኢ ስለ ዝኸእል። እቲ ወሃቢ ቪፒኤን ኣብ ኣየነይቲ ሃገር ከም ዝመደበሩን ከምኡ'ውን ብመሰረት ስልጣኖም ኣብ ምንታይ ሕጋዊ መስርሕ ክግዛእ ከም ዝኸእል ኣስተውዕል። ከምኡ'ውን ብመንግስቲ ዝጸደቐ ቪፒኤን ብሓቂ ምክትታልን ምፍታሽን ዳታኻ ከኸእሉ ከም ዝኸእሉ ኣብ ግምት ኣእቱ።

DNS servers (ዲኤን ኤስ ስ ኣገልገልቲ)

DNS ("domain name system") ኣገልገልቲ ሓደ ተጠቃሚ ናብ መርበብ ሓበሬታ ዝጽሕፎም ኣስማት ዓውዲ ወይ URL ናብቲ ኢንተርኔት ንገጻት መርበብ ሓበሬታ ንምልላይ ዝጥቀሙ ቁጽራዊ IP ኣድራሻታት ብምትርጓም ይሰርሑ። ሓደ ISP ንዝተወሰኑ ሕቶታት ንምዕጋት ዝቆጻጸሮም DNS ሰርቨር ክቕይሮም ይኸእል እዩ፤ ወይ ድማ እቲ መርበብ ሓበሬታ የለን ኢሉ ዘይቅኑዕ ገጽ ክመልስ ይኸእል። ኣብ 2014 ቀዳማይ ሚኒስተር ቱርኪ ረሲብ ጣይብ ኤርዶጋን ኣብ እዋን ምርጫ ቱርኪ ነዚ ሜላ ተጠቒሞ [ትዊተር ንምዕጋት ፈቲኑ](#) ነይሩ። እቲ [እገዳ ብቕልጡፍ](#) ብደለይቲ ፍትሒ ተፈሊሉ። ቪፒኤን ብኸመይ ከም እትጥቀምን ዲኤን ኤስ ሰርቨር ከም እትቕይርን ደረጃ ብደረጃ ዝህብዎ ምኽርታት ኣካፊሎም።

ኣብ ናይ ስልክኻ ኔትወርክ ወይ wifi settings ነቲ ነባሪ DNS server ክትቕይሮ ትኸእል ኢኻ። ኣብ ክንዲ እቲ ነባሪ DNS ሰርቨር ከም [Google Public DNS](#) ወይ [CloudFlare](#) ዝኣመሰሉ ኣማራጺ DNS ሰርቨር ተጠቒምካ ኣብ DNS ዝተመርኮሱ ዕጽዋታት ብሜላ ክትከፍቶም ትኸእል ኢኻ። ብተወሳኺ ክላውድፍሌር [1.1.1.1](#) ዝበሃል ኣፕ ኣለዎ እዚ ድማ ተጠቀምቲ ብቕሊል ኣፕ ኢንተርፌስ ኣቢሎም ናብ ክላውድፍሌር ዲኤን ኤስ ሰርቨር ክቕይሩ ዘኸእሎም እዩ።

እዚኦም ክልተ መንገድታት ጥራይ እዮም ነቶም ዝበዝሑ ናይ ምዕጋት ሜላታት ንምእላይ ንዝያዳ ዓሚቑ ሓበሬታ ሓገዝቲ መምርሒታት ካብዚ [Internet Society](#), [Access Now](#), [Security-in-a-Box](#) ን [EFF](#) ርኡ።
